

İSLAM ÜLKELERİ KONFEDERASYONU ANAYASASI (MODEL)

BAŞLANGIÇ

İslam ülkeleri varlığını ve birlikteliğini belirleyen bu Anayasa Kur'an-ı Kerim ve Peygamber Efendimizin sünnetlerinin belirlediği ümmet anlayışı doğrultusunda; Dünya milletler ailesinin eşit haklara sahip birer üyesi olan İslam ülkelerini bir çatı altında toplamayı, manevi değerleri birlikte yaşatmayı ve yüceltmeyi, maddi değerleri birlikte üretmeyi ve paylaşmayı amaçlamaktadır.

Bu amaç doğrultusunda; Kur'an-ı Kerim ve Peygamber Efendimizin sünnetleri doğrultusunda millet iradesini kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bu amaçla düzenlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağını,

İslam ülkelerine karşı diğer devletler ve devlet dışı kuruluşlardan gelebilecek tehlike, tehdit ve saldırılara karşı birlikte hareket etmeyi,

İktisadi alanda İslam ülkelerinin daha müreffeh hale getirecek tedbirleri almayı ve iktisadi alanda birlikte hareket etmeyi esas olarak kabul etmektedir.

Dünya üzerinde kendini tanımlaması ve nüfusu dikkate alındığında **altmış bir islâm Ülkesinin** varlığı kabul edilmekte olup bu devletlerden;

- ☪ **On ikisi, Orta Doğu İslâm Devletleri** (*Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Filistin, Irak, Katar, Kuveyt, Lübnan, Suriye, Suudi Arabistan, Umman, Ürdün, Yemen*),
- ☪ **Sekizi Orta Asya İslâm Devletleri** (*Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Özbekistan, Tacikistan, Türkiye, Türkmenistan*)
- ☪ **Dördü, Yakın Doğu İslâm Devletleri**, (*Afganistan, Bangladeş, İran, Pakistan*),
- ☪ **Üçü, Güney Doğu Asya İslâm Devletleri** (*Brunei, Endonezya, Malezya*),
- ☪ **Altısı, Kuzey Afrika İslâm devletleri** (*Cezayir, Çad, Fas, Libya, Mısır, Tunus*),
- ☪ **Altısı, Doğu Afrika (Kızıl Deniz Havzası) İslâm Devletleri** (*Cibuti, Eritre, Komor, Mozambik, Somali, Sudan*),
- ☪ **Onu, Kuzey Batı Afrika-Güney Amerika İslâm Devletleri** (*Batı Sahra, Gambiya, Gine, Gine Bissau, Mali, Moritanya, Senegal, Sierra Leone, Guyana-GA, Sirunam-GA*),
- ☪ **Sekizi, Güney Batı Afrika (Okyanus Havzası) İslâm Devletleri** (*Benin, Burkina Faso, Fil Dişi Kıyısı, Gabon, Kamerun, Nijer, Nijerya, Togo*),
- ☪ **Dördü, Avrupa İslâm Devletleri** (*Arnavutluk, Bosna Hersek, Kosova, Makedonya*),

Olarak gruplandırılarak, hür iradeleri ile karar vermeleri ve birlik şartlarını kabul etmeleri halinde İslâm Birliğine dâhil etmeyi uygun bulmaktadır.

BİRİNCİ KISIM

Genel Esaslar

I. Devletin Adı ve Şekli;

MADDE 1- Devletin Adı; “ASRİKA (ASYA-AFRİKA) İslam Devletler Birliği” dir. ASRİKA İslâm Devletler Birliği, Konfederal Cumhuriyettir. ASRİKA İslâm Devletler Birliği, kuvvetler ayrılığı sistemi uygulanır ve başkanlık sistemi ile yönetilir.

II. Konfederal Cumhuriyetin İlke ve Nitelikleri;

MADDE 2- Coğrafi sınırları içindeki katılmayı kabul eden halkı Müslüman devletlerin oluşturduğu, Avrupa, Orta Asya, Ortadoğu, Yakın Doğu, Güney Doğu Asya, Kuzey Afrika, Kuzey Batı Afrika (Okyanus Havzası), Güney Batı Afrika (Okyanus Havzası), Doğu Afrika (Kızıldeniz Havzası) Bölgesel İslam Devletleri Federasyonlarının birleşmesiyle oluşan, **ASRİKA İslam Devletler Birliği**; Adalet, savunma, savunma sanayii, iç işleri ve dışişleri ana faaliyet alanlarında merkezden yönetimi kabul eden devletlerin oluşturduğu bir konfederasyondur.

MADDE 3- Müslüman Devletlerin ASRİKA İslam Devletler Birliği’ne katılmaları için, parlamentolarının 2/3 çoğunluğuyla veya yapılacak referanduma katılan seçmenlerin salt çoğunluğu ile karar almaları şart koşulur. Devletler Birliğine üye kabulüne ve üyelikten ayrılmaya, ASRİKA İslam Devletler Birliği Temsilciler Meclisi üyelerinin 4/5 çoğunluğunun oyu ile karar verilir. İstisnai üyelik usul ve esasları kanunla düzenlenir.

MADDE 4- İslâm Devletler Birliğine dâhil milli devletlerin uluslararası anlaşmalarla belirlenmiş sınırları esas alınmak üzere, Bölgesel İslâm Devletleri Federasyonlarının sınırları ASRİKA İslam Devletler Birliği Parlamentosunun 4/5 çoğunlukla alacağı kararlarla belirlenir.

MADDE 5- Müslüman Devletler Birliği Üyesi Bölgesel İslâm Devletleri Federasyonlarının Başkanları ve Meclisleri ile Bölgesel İslâm Devletleri Federasyonlarının üyesi Milli Devletlerin Başkanları ve Meclislerinin görev ve yetkileri İslâm Devletler Birliği Parlamentosu tarafından belirlenir.

III. ASRİKA İslam Devletler Birliğinin, Resmi dili, Bayrağı ve Başkenti;

MADDE 6- ASRİKA İslâm Devletler Birliğinin resmi dili, Bayrağının rengi ve şekli ile Hükümet Merkezi, ASRİKA İslam Devletler Birliği Temsilciler Meclisi tarafından belirlenir.

IV. ASRİKA İslam Devletler Birliğinin Temel Amacı;

MADDE 7- ASRİKA İslam Devletler Birliği’nin temel amacı; İslâm Hukuku ve Akidesini hâkim kılarak Müslüman Milletlerin refahı, milli devletlerin ve İslâm Devletler Birliğinin güvenlik ve bekası, dünyada adaletin hâkimiyeti, hukukun üstünlüğü, barışın tesisi ve idamesi, insan temel hak ve özgürlüklerinin temini ve İslâm Dünyasının süper güç olarak tarih sahnesine yeniden çıkmasını sağlamaktır.

V. Egemenlik;

MADDE 8- Egemenlik İslâmi Hükümlerindir. Anayasada belirtilen yetkili kurullar tarafından kullanılır.

Şer'i hükümler dışında egemenlik ihdas edilemez

VI. Yasama Yetkisi;

MADDE 9- Şer'i hükümlere uygun yasa yapma yetkisi ve yetkilendirdiği alanlarda Bölgesel İslâm Devletleri ile Milli Devletlerin Meclislerindedir.

Bölgesel İslâm Devletleri Federasyonlarının Meclisleri ile Bölgesel İslâm Devletleri Federasyonlarının üyesi Milli Devletlerin Meclislerinin görev ve yetkileri İslâm Devletler Birliği Parlamentosu tarafından belirlenir.

VII. Yürütme Yetkisi;

MADDE 10- Yürütme yetkisi halk tarafından seçilen Başkanlar tarafından Anayasaya uygun olarak kullanılır.

Yürütme yetkisi halk tarafından seçilen **ASRİKA İslâm Devletler Birliği Başkanı** tarafından kullanılır.

Bölgesel İslâm Devletleri Federasyonlarının Başkanları ile Bölgesel İslâm Devletleri Federasyonlarının üyesi Milli Devletlerin Başkanları, İslâm Devletler Birliği Anayasasında belirtilenlerin dışında yetki kullanamazlar.

VIII. Yargı Yetkisi;

MADDE 11- Yargı yetkisi, İslam Hukuku hükümlerine uygun olarak, bağımsız ve tarafsız mahkemeler tarafından yürütülür.

IX. Kanun Önünde Eşitlik;

MADDE 12- ASRİKA İslam Devletler Birliği, Bölgesel Federasyonlar ve milli devletlerin Müslüman ve gayrimüslim vatandaşı olan herkes İslâm hukukundan yararlanırlar. Gayri Müslimler, İnançlarında ve ibadetlerinde, İslâmi hükümlerin izin verdiği ölçüde yiyecekleri ve giyecekleri hususunda, evlenme ve boşanma hususunda kendi dinlerinin hükümlerinden yararlanırlar

Devlet yasamada, yürütmede, yargıda ve yönetimde vatandaşları arasında ayırım yapamaz.

Herkes, dil, din, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

X. Anayasanın Bağlayıcılığı ve Üstünlüğü;

MADDE 13- İslam Hukuku Hükümlerine uygun olarak tespit edilen Anayasa hükümleri;

ASRİKA İslam Devletler Birliği, Bölgesel Federasyonlar ve milli devletlerin yasama, yürütme, yargı organlarını, merkezi ve mahalli idari makam, kuruluş ve kişilerini bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar İslam Hukuku Hükümlerine ve Anayasaya aykırı olamaz.

İKİNCİ KISIM

TEMEL HAKLAR VE ÖDEVLER

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL HÜKÜMLER

I. Temel Hak ve Hürriyetlerin Niteliği

MADDE 14- Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

Kişi hakları ve ödevleri, sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler ile siyasi haklar ve ödevler, Kur'an-ı Kerim ve Peygamber Efendimizin sünnetleri ile evrensel hukuk kurallarına göre ASRİKA İslam Devletler Birliği, Bölgesel Federasyonlar ve milli devletler tarafından düzenlenir. Bu kurallara aykırı bir düzenleme yer almaz.

II. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması;

MADDE 15- Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Ülkelerin Anayasasının ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir.

III. Temel Hak ve Hürriyetlerin Kötüye kullanılmaması;

MADDE 16- Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerin hiçbiri İslam Hukuku hükümleri, ASRİKA İslâm Birliği Devletini ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.

Anayasa hükümlerinden hiçbiri, Devlete veya kişilere, Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz.

Bu hükümlere aykırı faaliyette bulunanlar hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir.

IV. Temel Hak ve Hürriyetlerin Kullanılmasının Durdurulması;

MADDE 17- Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Ülkelerin Anayasasında öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.

Ayrıca, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez, suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.

V. Yabancıların Durumu;

MADDE 18- ASRİKA İslâm Devletler Birliği sınırları içinde yaşayan, ya da geçici ikamet eden yabancıların durumu milletlerarası hukuka uygun olarak ve müteakabiliyet esasına göre İslam Devletleri Birliği kanunları ile sınırlanabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kişinin Hakları ve Ödevleri

I. Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı

MADDE 19- Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

Meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır

II. Zorla Çalıştırma Yasağı

MADDE 20- Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır.

Şekil ve şartları kanunla düzenlenmek üzere hükümlülük veya tutukluluk süreleri içindeki çalıştırmalar; olağanüstü hallerde vatandaşlardan istenecek hizmetler, ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki beden ve fikir çalışmaları, zorla çalıştırma sayılmaz.

III. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği

MADDE 21- Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen; Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir. Hâkim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hâkim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırk sekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hâl, sıkıyönetim ve savaş hallerinde uzatılabilir.

Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.

IV. Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması

A. Özel Hayatın Gizliliği

Madde 22- Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.

B. Konut Dokunulmazlığı

MADDE 23- Kimsenin konutuna dokunulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

C. Haberleşme Hürriyeti

Madde 24- Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.

İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.

V. Yerleşme ve Seyahat Hürriyeti

MADDE 25- Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.

Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak;

Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.

Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabilir.

Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.

VI. Din ve Vicdan Hürriyeti

MADDE 26- Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

16'ncı madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dinî ayin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dinî ayin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

Din ve ahlâk eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır.

Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasî veya hukukî temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasî veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.

VII. Düşünce ve Kanaat Hürriyeti

MADDE 27- Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir.

Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

VIII. Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti

MADDE 28- Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.

IX. Bilim ve Sanat Hürriyeti

MADDE 29- Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.

Bu madde hükmü yabancı yayınların ülkeye girmesi ve dağıtımının kanunla düzenlenmesine engel değildir.

X. Basın ve Yayınla İlgili Hükümler

A. Basın Hürriyeti

Madde 30- Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve malî teminat yatırma şartına bağlanamaz.

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 28 ve 29 uncu maddeleri hükümleri uygulanır.

Devletin iç ve dış güvenliğini, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehdit eden veya suç işlemeye ya da ayaklanma veya isyana teşvik eder nitelikte olan veya Devlete ait gizli bilgilere ilişkin bulunan her türlü haber veya yazıyı, yazarlar veya bastırılanlar veya aynı amaçla, basanlar, başkasına verenler, bu suçlara ait kanun hükümleri uyarınca sorumlu olurlar. Tedbir yolu ile dağıtım hâkim kararıyla; gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle önlenabilir. Dağıtımı önleyen yetkili merci, bu kararını en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkime bildirir. Yetkili hâkim bu kararı en geç kırk sekiz saat içinde onaylamazsa, dağıtımı önleme kararı hükümsüz sayılır.

Yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilecek sınırlar içinde, hâkim tarafından verilen kararlar saklı kalmak üzere, olaylar hakkında yayım yasağı konamaz.

Sürelî veya süresiz yayınlar, kanunun gösterdiği suçların soruşturma veya kovuşturmasına geçilmiş olması hallerinde hâkim kararıyla; Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî güvenliğinin, kamu düzeninin, genel ahlâkın korunması ve suçların önlenmesi bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle toplatılabilir. Toplatma kararı veren yetkili merci, bu kararını en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkime bildirir; hâkim bu kararı en geç kırk sekiz saat içinde onaylamazsa, toplatma kararı hükümsüz sayılır.

Sürelî veya süresiz yayınların suç soruşturma veya kovuşturması sebebiyle zapt ve müsaderesinde genel hükümler uygulanır.

Konfederal Cumhuriyet Ülkesinde yayımlanan sürelî yayınlar, Konfederal Cumhuriyetin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Cumhuriyetin temel ilkelerine, millî güvenliğe ve genel ahlâka aykırı yayımlardan mahkûm olma halinde, mahkeme kararıyla geçici olarak kapatılabilir. Kapatılan sürelî yayının açıkça devamı niteliğini taşıyan her türlü yayım yasaktır; bunlar hâkim kararıyla toplatılır.

B. Sürelî ve Süresiz Yayın hakkı

MADDE 31- Sürelî veya süresiz yayım önceden izin alma ve malî teminat yatırma şartına bağlanamaz.

Sürelî yayım çıkarabilmek için kanunun gösterdiği bilgi ve belgelerin, kanunda belirtilen yetkili mercie verilmesi yeterlidir. Bu bilgi ve belgelerin kanuna aykırılığının tespiti halinde yetkili merci, yayımın durdurulması için mahkemeye başvurur.

Sürelî yayınların çıkarılması, yayım şartları, malî kaynakları ve gazetecilik mesleği ile ilgili esaslar kanunla düzenlenir. Kanun, haber, düşünce ve kanaatlerin serbestçe yayımlanmasını engelleyici veya zorlaştırmacı siyasal, ekonomik, malî ve teknik şartlar koyamaz.

Sürelî yayınlar, Devletin ve diğer kamu tüzelkişilerinin veya bunlara bağlı kurumların araç ve imkânlarından eşitlik esasına göre yararlanır.

C. Basın Araçlarının Korunması

MADDE 32- Kanuna uygun şekilde basın işletmesi olarak kurulan basımevi ve eklentileri ile basın araçları, suç aleti olduğu gerekçesiyle zapt ve müsadere edilemez veya işletilmekten alıkonulamaz.

D. Kamu Tüzelkişilerinin Elindeki Basın Dışı Kitle Haberleşme Araçlarından Yararlanma Hakkı

MADDE 33- Kişiler ve siyasî partiler, kamu tüzelkişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme ve yayım araçlarından yararlanma hakkına sahiptir. Bu yararlanmanın şartları ve usulleri kanunla düzenlenir.

Kanun, millî güvenlik, kamu düzeni, genel ahlâk ve sağlığın korunması sebepleri dışında, halkın bu araçlarla haber almasını, düşünce ve kanaatlere ulaşmasını ve kamuoyunun serbestçe oluşmasını engelleyici kayıtlar koyamaz.

E. Düzeltme ve Cevap Hakkı

MADDE 34- Düzeltme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir.

Düzeltme ve cevap yayımlanmazsa, yayımlanmasının gerekip gerekmediğine hâkim tarafından ilgilinin müracaat tarihinden itibaren en geç yedi gün içerisinde karar verilir.

XI. Toplantı Hak ve Hürriyetleri

A. Dernek kurma Hürriyeti

MADDE 35- Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir.

Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz.

Dernek kurma hürriyeti ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

Dernekler, kanunun öngördüğü hallerde hâkim kararıyla kapatılabilir veya faaliyetten alıkonulabilir. Ancak, millî güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, derneği faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu merciin kararı, yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idarî karar kendiliğinden yürürlükten kalkar.

Birinci fıkra hükmü, Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği ölçüde Devlet memurlarına kanunla sınırlamalar getirilmesine engel değildir.

Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme hakkı

MADDE 36- Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

XII. Mülkiyet hakkı

MADDE 37- Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.

XIII. Hakların korunması ile ilgili hükümler

A. Hak arama hürriyeti

MADDE 38- Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz.

B. Kanunî hâkim güvencesi

MADDE 39- Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz.

Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz.

C. Suç ve cezalara ilişkin esaslar

MADDE 40- Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkûmiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır.

Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.

Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.

Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.

Ceza sorumluluğu şahsîdir.

Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz.

İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.

Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere vatandaşı, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez.

XIV. İspat hakkı

MADDE 41- Kamu görev ve hizmetinde bulunanlara karşı, bu görev ve hizmetin yerine getirilmesiyle ilgili olarak yapılan isnatlardan dolayı açılan hakaret davalarında, sanık, isnadın doğruluğunu ispat hakkına sahiptir. Bunun dışındaki hallerde ispat isteminin kabulü, ancak isnat olunan fiilin doğru olup olmadığının anlaşılmasında kamu yararı bulunmasına veya şikâyetçinin ispata razı olmasına bağlıdır.

XV. Temel hak ve hürriyetlerin korunması

MADDE 42- Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler

I. Ailenin korunması ve çocuk hakları

MADDE 43- Aile, İslâm toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

II. Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi

MADDE 44- Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.

Öğrenim hakkının kapsamı Milli Devlet Meclislerince çıkarılacak kanunlarla tespit edilir ve düzenlenir.

Eğitim ve öğretim, aklî ve naklî bilim esasları, çağın gerçeklerine göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.

Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz.

İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.

Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir.

Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.

Eğitim ve öğretim kurumlarında Konfederal Cumhuriyet vatandaşlarına ana dillerinde eğitim verilir. Arapça ikinci dil olarak okutulur. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak diğer yabancı diller ile yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okulların tabi olacağı esaslar kanunla düzenlenir.

Milletlerarası antlaşma hükümleri saklıdır.

III. Kamu yararı

A. Kıyılardan yararlanma

MADDE 45- Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.

Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartları kanunla düzenlenir.

B. Toprak mülkiyeti

MADDE 46- Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır. Kanun, bu amaçla, değişik tarım bölgeleri ve çeşitlerine göre toprağın genişliğini tespit edebilir. Topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlanması, üretimin düşürülmesi, ormanların küçülmesi ve diğer toprak ve yeraltı servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz.

Bu amaçla dağıtılan topraklar bölünemez, miras hükümleri dışında başkalarına devredilemez ve ancak dağıtılan çiftçilerle mirasçıları tarafından işletilebilir. Bu şartların kaybi halinde, dağıtılan toprağın Devletçe geri alınmasına ilişkin esaslar kanunla düzenlenir.

C. Tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması

MADDE 47- Devlet, tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek, tarımsal üretim planlaması ilkelerine uygun olarak bitkisel ve hayvansal üretimi artırmak maksadıyla, tarım ve hayvancılıkla uğraşanların işletme araç ve gereçlerinin ve diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırır.

Devlet, bitkisel ve hayvansal ürünlerin değerlendirilmesi ve gerçek değerlerinin üreticinin eline geçmesi için gereken tedbirleri alır.

D. Kamulaştırma

MADDE 48- Devlet ve kamu tüzelkişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir.

Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir. Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir.

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanlarının bedeli, her halde peşin ödenir.

E. Devletleştirme ve özelleştirme

MADDE 49- Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde devletleştirilebilir.

Devletleştirme gerçek karşılığı üzerinden yapılır. Gerçek karşılığın hesaplanma tarzı ve usulleri kanunla düzenlenir.

Devletin, kamu iktisadî teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan işletme ve varlıkların özelleştirilmesine ilişkin esas ve usuller kanunla gösterilir.

Devlet, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılacağı veya devredilebileceği kanunla belirlenir.

IV. Çalışma ve sözleşme hürriyeti

MADDE 50- Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.

Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.

V. Çalışma ile ilgili hükümler

A. Çalışma hakkı ve ödevi

MADDE 51- Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.

Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır.

B. Çalışma şartları ve dinlenme hakkı

MADDE 52- Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz.

Küçükler ve kadınlar ile bedenî ve ruhî yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.

Dinlenmek, çalışanların hakkıdır.

Ücretli hafta ve bayram tatili ile ücretli yıllık izin hakları ve şartları kanunla düzenlenir.

C. Sendika kurma hakkı

MADDE 53- Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

Sendika kurma hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

İşçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin bu alandaki haklarının kapsam, istisna ve sınırları gördükleri hizmetin niteliğine uygun olarak kanunla düzenlenir.

Sendika ve üst kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri, Cumhuriyetin temel niteliklerine ve demokrasi esaslarına aykırı olamaz.

VI. Toplu iş sözleşmesi, grev hakkı ve lokavt

A. Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı

MADDE 54- İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler.

Toplu iş sözleşmesinin nasıl yapılacağı kanunla düzenlenir.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri, toplu sözleşme yapma hakkına sahiptirler.

Toplu sözleşme yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması halinde taraflar Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurabilir. Kamu Görevlileri Hakem Kurulu kararları kesindir ve toplu sözleşme hükmündedir.

Toplu sözleşme hakkının kapsamı, istisnaları, toplu sözleşmeden yararlanacaklar, toplu sözleşmenin yapıma şekli, usulü ve yürürlüğü, toplu sözleşme hükümlerinin emeklilere yansıtılması, Kamu Görevlileri Hakem Kurulunun teşkili, çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar kanunla düzenlenir.

B. Grev hakkı ve lokavt

MADDE 55- Toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında, uyuşmazlık çıkması halinde işçiler grev hakkına sahiptirler. Bu hakkın kullanılmasının ve işverenin lokavta başvurmasının usul ve şartları ile kapsam ve istisnaları kanunla düzenlenir.

Grev hakkı ve lokavt iyi niyet kurallarına aykırı tarzda, toplum zararına ve millî serveti tahrip edecek şekilde kullanılamaz.

Grev ve lokavtın yasaklanabileceği veya ertelenebileceği haller ve işyerleri kanunla düzenlenir.

Grev ve lokavtın yasaklandığı hallerde veya ertelendiği durumlarda ertelemenin sonunda, uyuşmazlık Yüksek Hakem Kurulunca çözülür. Uyuşmazlığın her safhasında taraflar da anlaşarak Yüksek Hakem Kuruluna başvurabilir. Yüksek Hakem Kurulunun kararları kesindir ve toplu iş sözleşmesi hükmündedir.

Yüksek hakem kurulunun kuruluş ve görevleri kanunla düzenlenir.

Greve katılmayanların işyerinde çalışmalarını, greve katılanlar tarafından hiçbir şekilde engellenemez.

VII. Ücrette adalet sağlanması

MADDE 56- Ücret emeğin karşılığıdır.

Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır.

Asgari ücretin tespitinde çalışanların geçim şartları ile ülkenin ekonomik durumu da göz önünde bulundurulur.

VIII. Sağlık, çevre ve konut

A. Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması

MADDE 57- Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, iş birliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.

B. Konut hakkı

MADDE 58- Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler.

IX. Gençlik ve spor

A. Gençliğin korunması

MADDE 59- Devlet, istikbalimizin emanet edildiği gençlerin aklî ve naklî ilimlerin ışığında ve Devletin ülkesi ve ümmetinin bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır.

Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.

B. Sporun geliştirilmesi ve tahkim

MADDE 60- Devlet, her yaşta ki Konfederal Cumhuriyet vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder.

Devlet başarılı sporcuyu korur.

Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.

X. Sosyal güvenlik hakları

A. Sosyal güvenlik hakkı

MADDE 61- Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.

B. Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler

MADDE 62- Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.

Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır.

Yaşlılar, Devletçe korunur. Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir.

Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır.

Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.

C. Yabancı ülkelerde çalışan Konfederal Cumhuriyet vatandaşları

MADDE 63- Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Konfederal Cumhuriyet vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alır.

XI. Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması

MADDE 64- Devlet, milli ve İslam tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır.

Bu varlıklar ve değerlerden özel mülkiyet konusu olanlara getirilecek sınırlamalar ve bu nedenle hak sahiplerine yapılacak yardımlar ve tanınacak muafiyetler kanunla düzenlenir.

XII. Sanatın ve sanatçının korunması

MADDE 65- Devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserlerinin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alır.

XIII. Devletin iktisadî ve sosyal ödevlerinin sınırları

MADDE 66- Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Siyasî Haklar ve Ödevler

I. Konfederal Cumhuriyet Vatandaşlığı

MADDE 67- Milli Devletlere vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes aynı zamanda Konfederal Cumhuriyet vatandaşıdır.

Konfederal Cumhuriyet vatandaşı babanın veya Konfederal ananın çocuğu Konfederal Cumhuriyet vatandaşıdır.

Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir.

Hiçbir Konfederal Cumhuriyet Vatandaşı, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz.

Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılamaz.

II. Seçme, seçilme ve siyasî faaliyette bulunma hakları

MADDE 68- Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoymasına katılma hakkına sahiptir.

Seçimler ve halkoyması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. Ancak, yurt dışında bulunan Konfederal Cumhuriyet vatandaşlarının oy hakkını kullanabilmeleri amacıyla kanun, uygulanabilir tedbirleri belirler.

On sekiz yaşını dolduran her Konfederal Cumhuriyet Vatandaşı seçme ve halkoymasına katılma haklarına sahiptir.

Bu hakların kullanılması kanunla düzenlenir.

Silahaltında bulunan er ve erbaşlar ile askerî öğrenciler, taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler oy kullanamazlar. Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde oy kullanılması ve oyların sayım ve dökümünde seçim emniyeti açısından alınması gerekli tedbirler Yüksek Seçim Kurulu tarafından tespit edilir ve görevli hâkimin yerinde yönetim ve denetimi altında yapılır.

Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir.

Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz.

III. Siyasî partilerle ilgili hükümler

A. Parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma

MADDE 69- Vatandaşlar, siyasî parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve partilerden ayrılma hakkına sahiptir. Parti üyesi olabilmek için on sekiz yaşını doldurmuş olmak gerekir.

Siyasî partiler, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.

Siyasî partiler önceden izin almadan kurulurlar ve Anayasa ve kanun hükümleri içerisinde faaliyetlerini sürdürürler.

Siyasî partilerin tüzük ve programları ile eylemleri, şer-i hükümlere, Devletin bağımsızlığına, ülkenin ve ümmetin bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve islim devleti ilkelerine, aykırı olamaz.

Din Şûrası Başkan ve üyeleri, Hâkimler ve savcılar, Sayıştay dâhil yüksek yargı organları mensupları, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri, yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, Silahlı Kuvvetler mensupları ile yükseköğretim öncesi öğrencileri siyasî partilere üye olamazlar.

Yükseköğretim elemanlarının siyasî partilere üye olmaları ancak kanunla düzenlenebilir. Kanun bu elemanların, siyasî partilerin merkez organları dışında kalan parti görevi almalarına cevaz veremez ve parti üyesi yükseköğretim elemanlarının yükseköğretim kurumlarında uyacakları esasları belirler.

Yükseköğretim öğrencilerinin siyasî partilere üye olabilmelerine ilişkin esaslar kanunla düzenlenir.

Siyasî partilere Devlet, yeterli düzeyde ve hakça malî yardım yapar. Partilere yapılacak yardımın, alacakları üye aidatının ve bağışların tabi olduğu esaslar kanunla düzenlenir.

B. Siyasî partilerin uyacakları esaslar

MADDE 70- Siyasî partilerin faaliyetleri, parti içi düzenlemeleri ve çalışmaları demokrasi ilkelerine uygun olur. Bu ilkelerin uygulanması kanunla düzenlenir.

Siyasî partiler, ticarî faaliyetlere girişemezler.

Siyasî partilerin gelir ve giderlerinin amaçlarına uygun olması gereklidir. Bu kuralın uygulanması kanunla düzenlenir. Anayasa Mahkemelerince siyasî partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun tespiti, bu hususun denetim yöntemleri ve aykırılık halinde uygulanacak yaptırımlar kanunda gösterilir. Anayasa Mahkemeleri, bu denetim görevini yerine getirirken Sayıştay'dan yardım sağlar. Anayasa Mahkemelerinin bu denetim sonunda vereceği kararlar kesindir.

Siyasî partilerin kapatılması, yetkili Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava üzerine ilgili Anayasa Mahkemesince kesin olarak karara bağlanır.

Bir siyasî partinin tüzüğü ve programının 69 uncu maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde temelli kapatma kararı verilir.

Bir siyasî partinin 69 uncu maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerinden ötürü temelli kapatılmasına, ancak, onun bu nitelikteki fiillerin işlendiği bir odak haline geldiğinin yetkili Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde karar verilir. Bir siyasî parti, bu nitelikteki fiiller o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre veya genel başkan veya merkez karar veya yönetim organları veya Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Meclislerdeki grup genel kurulları veya grup yönetim kurullarınca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarınca kararlılık içinde işlendiği takdirde, söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır.

Yetkili Anayasa Mahkemesi, yukarıdaki fıkralara göre temelli kapatma yerine, dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasî partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebilir.

Temelli kapatılan bir parti bir başka ad altında kurulamaz.

Bir siyasî partinin temelli kapatılmasına beyan veya faaliyetleriyle sebep olan kurucuları dâhil üyeleri, yetkili Anayasa Mahkemesinin temelli kapatmaya ilişkin kesin kararının Resmî Gazetede gerekçeli olarak yayımlanmasından başlayarak beş yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve deneticisi olamazlar.

Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Konfederal Cumhuriyet uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzelkişilerden maddî yardım alan siyasî partiler temelli olarak kapatılır.

Siyasî partilerin kuruluş ve çalışmaları, denetlenmeleri, kapatılmaları ya da Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmaları ile siyasî partilerin ve adayların seçim harcamaları ve usulleri yukarıdaki esaslar çerçevesinde kanunla düzenlenir.

IV. Kamu hizmetlerine girme hakkı

A. Hizmete girme

MADDE 71- Her Konfederal Cumhuriyet Vatandaşı, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir.

Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.

B. Mal bildirimini

MADDE 72- Kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları ve bu bildirimlerin tekrarlanma süreleri kanunla düzenlenir. Yasama ve yürütme organlarında görev alanlar, bundan istisna edilemez.

V. Vatan hizmeti

MADDE 73- Vatan hizmeti, her Konfederal Cumhuriyet Vatandaşının hakkı ve ödevidir. Bu hizmetin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağı kanunla düzenlenir.

VI. Vergi ödevi

MADDE 74- Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.

Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konular, değiştirilir veya kaldırılır.

Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Konfederal Cumhuriyet, Bölgesel Federal cumhuriyetler ve Milli Devletler Başkanlarına verilebilir.

VII. Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı

MADDE 75- Konfederal Cumhuriyet Vatandaşları ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Konfederal Cumhuriyet Ülkelerinde ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara Konfederal Meclise, ülkesinde bulunduğu Bölgesel Federal Meclislere ve Milli Meclislere yazı ile başvurma hakkına sahiptir.

Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.

Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.

Konfederal Meclis, Bölgesel Federal Meclisler ve Milli Meclisler Başkanlıklarına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.

Kamu Baş denetçisi bağlı olduğu Meclis tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan aday seçilmiş olur.

Bu maddede sayılan hakların kullanılma biçimi, Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşu, görevi, çalışması, inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Kamu Baş denetçisi ve kamu denetçilerinin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Konfederal Cumhuriyetin Temel Organları

BİRİNCİ BÖLÜM

Yasama

I. Yasama Organları

A. Kuruluşu

MADDE 76- Konfederal Meclis, Federal Meclisler ve Milli Meclisler yasa yapma yetkisine sahiptirler.

Konfederal ASRİKA İslâm Devletler Birliği Meclisi, üye ülkelerin genel oyları ile seçilen bin milletvekilinden oluşur. Üye Ülkelerin milletvekili sayısı nüfusları oranında belirlenir.

Federal Bölgesel İslâm Devletleri Meclisleri, her Bölgesel Federasyonun kendisine Üye Ülkelerin genel oyları ile seçilen yedi yüz elli milletvekilinden oluşur. Üye Ülkelerin milletvekili sayısı nüfusları oranında belirlenir

Milli Devlet Meclisleri, her üye ülkenin genel oyları ile seçilen milletvekillerinden oluşur. Her milli meclisin üye sayısı ülke nüfusu ile orantılı olarak Konfederal Meclis tarafından belirlenir

B. Milletvekili seçilme yeterliliği

MADDE 77- On sekiz yaşını dolduran Milli Devletlerin vatandaşları kendi milli meclislerine, Yirmi beş yaşını dolduran milli devlet vatandaşı Ülkesinin bağlı olduğu Federal Meclise ve Konfederal Meclise milletvekili seçilebilir.

Millet Vekili seçilebilmek için Milli Meclislerde ilkokul, Federal Meclislerde lise, Konfederal Mecliste üniversite mezunu olma şartı aranır.

Kısıtlılar, askerlikle ilişkisi olanlar, kamu hizmetinden yasaklılar, taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis ile ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla, kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemezler.

Hâkimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, kamu kurum ve kuruluşlarındaki memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları iş bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ve silahlı kuvvetler mensupları görevlerinden çekilmedikçe, aday olamazlar ve milletvekili seçilemezler.

C. Konfederal, Federal ve Milli Meclisleri ile Devlet Başkanlarının Seçim dönemi

MADDE 78- Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Meclisler ile Konfederal, Federal ve Milli Devlet Başkanlarının seçimleri beş yılda bir ve aynı günde yapılır.

Devlet Başkanları Seçiminde birinci turda çoğunluğun sağlanamaması halinde seçilemeyen devlet başkanları için 106ncı madde Esaslarına göre ikinci tur oylama yapılır.

Beş yıllık süre dolmadan, Konfederal Devlet Başkanının kararı veya Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Meclislerin kararı ve Konfederal Devlet Başkanının onayı ile seçimler yenilenir.

Süresi biten milletvekili yeniden seçilebilir.

Yenilenmesine karar verilen Meclisin yetkileri, yeni Meclisin seçilmesine kadar sürer.

D. Seçimlerinin geriye bırakılması ve ara seçimleri

MADDE 79- Savaş sebebiyle Devlet Başkanlıkları ve Meclis seçimleri Konfederal Meclisin üçte iki çoğunlukla aldığı ve Konfederal Cumhuriyet Başkanının onayladığı karar ile bir yıl geriye bırakılabilir. Geri bırakma sebebi ortadan kalkmamışsa, erteleme kararındaki usule göre bu işlem tekrarlanabilir.

Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Meclislerin üyeliklerinde boşalma olması halinde boşalan meclisler ara seçime gidilir. Ara seçim her seçim döneminde bir defa yapılır ve genel seçimden otuz ay geçmedikçe ara seçime gidilemez.

Ancak boşalan üyeliklerin sayısı, üye tam sayısının yüzde beşini bulduğu hallerde, ara seçimlerin üç ay içinde yapılmasına karar verilir.

Genel seçimlere bir yıl kala ara seçim yapılamaz.

E. Seçimlerin genel yönetim ve denetimi

Madde 80- Seçimler yargı organlarının genel yönetimi ve denetimi altında yapılır. Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Meclislerin üyeleri ile Konfederal, Federal ve Milli Devlet Başkanlarının seçim tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim kuruludur.

Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz.

Yüksek Seçim kurulunun ve diğer seçim kurullarının görev ve yetkileri kanunla düzenlenir.

Yüksek Seçim Kurulu kırk dokuz asıl ve yirmi sekizi yedek üyeden oluşur. Üyelerin kırk ikisi Yargıtay otuz beşi Danıştay Genel Kurullarınca kendi üyeleri arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğunun gizli oyu ile seçilir. Bu üyeler, salt çoğunluk ve gizli oyla aralarından bir başkan ve sekiz Başkanvekili seçerler.

Yüksek Seçim Kuruluna Yargıtay ve Danıştay'dan seçilmiş üyeler arasından ad çekme ile on dörder yedek üye ayrılır.

Yüksek Seçim Kurulu ve Başkanvekilleri ad çekmeye girmezler.

Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halkoyuna sunulması, Devlet Başkanları ve Milletvekili seçimlerinde uygulanan hükümlere göre olur.

F. üyelikle İlgili Hükümler

1. Milletin Temsili

MADDE 81- Konfederal Meclisin üyeleri seçtikleri ülkeleri değil Konfederal Devletin Halkını, Federal Meclislerin üyeleri seçtikleri ülkeleri değil ait oldukları Bölgesel Federal Devletlerinin Halklarını, Milli Meclislerin üyeleri seçtikleri bölgeyi ve seçenleri değil Milletlerini temsil ederler.

2. Andiçme

MADDE 82- Devlet Başkanları ve Meclis Üyeleri göreve başlarken aşağıdaki gibi andiçerler:

“Kur’an ve Sünnete bağlı kalacağıma, İslâm Birliğinin devam etmesi için çalışacağıma, İslâm Coğrafyasında ilahi adaletin tesis ve devamı için canım pahasına gayret

göstereceğime, Devlet Başkanımız ve yasalara sadakatle bağlı kalacağıma Kur'an'ı kerim üzerine and içerim.”

3. Üyelikle Bağdaşmayan İşler

MADDE 83- Konfederal, bölgesel Federal ve Milli Meclis üyeleri; Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinde ve bunlara bağlı kuruluşlarda; Devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak katıldığı teşebbüs ve ortaklıklarda; özel gelir kaynakları ve özel imkânları sağlamış kamu yararına çalışan derneklerin ve dernekten yardım sağlayan ve vergi muafiyeti olan vakıfların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alamazlar, vekili olamazlar, herhangi bir taahhüt işini doğrudan veya dolaylı olarak kabul edemezler ve hakemlik yapamazlar.

Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Meclis Üyeleri, yürütme organının teklif ve inha, atama veya onamasına bağlı resmi veya özel herhangi bir iş ile görevlendirilemezler. Bir üyenin belli konuda ve altı ayı aşmamak üzere Konfederal, Federal veya Milli Devlet başkanlarınca verilecek geçici bir görevi kabul etmesi üyesi olduğu meclisin kararına bağlıdır.

Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Meclis Üyeliği ile bağdaşmayacak diğer görev ve işler kanunla düzenlenir.

4. Yasama dokunulmazlığı

MADDE 84- Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Meclislerin üyeleri; Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar.

Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekili, üyesi olduğu Meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz. Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali ve seçimden önce soruşturmasına başlanılmış olmak kaydıyla Anayasanın 16'ncı maddesindeki durumlar bu hükmün dışındadır. Ancak bu halde yetkili makam, durumu hemen ve doğrudan doğruya üyesi olduğu meclise bildirmek zorundadır.

Konfederal, Federal ve Milli Meclislerin üyeleri hakkında, seçiminden önce veya sonra verilmiş bir ceza hükmünün yerine getirilmesi, üyelik sıfatının sona ermesine bırakılır; üyelik süresince zamanaşımı işlemez.

Tekrar seçilen milletvekili hakkında soruşturma ve kovuşturma, üyesi olduğu Meclisin yeniden dokunulmazlığını kaldırmasına bağlıdır.

Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Meclislerdeki siyasi parti gruplarınca, yasama dokunulmazlığı ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınmaz.

5. Milletvekilliğinin düşmesi

MADDE 85- İstifa eden milletvekilinin milletvekilliğinin düşmesi, istifanın geçerli olduğu üyesi olduğu Meclis Başkanlık Divanınca tespit edildikten sonra, üyesi olduğu Meclis Genel Kurulunca kararlaştırılır.

Milletvekilliğinin kesin hüküm giyme veya kısıtlanma halinde düşmesi, bu husustaki kesin mahkeme kararının üye olduğu Meclisin Genel Kuruluna bildirilmesiyle olur.

83'üncü maddeye göre milletvekilliği ile bağdaşmayan bir görev veya hizmeti sürdürmekte ısrar eden milletvekilinin milletvekilliğinin düşmesine, üye olduğu meclisin yetkili komisyonunun bu durumu tespit eden raporu üzerine üye olduğu meclisin genel kurulu gizli oyla karar verir.

Meclis çalışmalarına özürsüz veya izinsiz olarak bir ay içerisinde toplam beş birleşim günü katılmayan milletvekilinin milletvekilliğinin düşmesine, durumun üye olduğu Meclis Başkanlık Divanınca tespit edilmesi üzerine, Genel Kurulca üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyuyla karar verilebilir.

6. İptal İstemi

MADDE 86- Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına veya milletvekilliğinin düşmesine 85'nci maddenin birinci, üçüncü veya dördüncü fıkralarına göre karar verilmiş olması hallerinde, üyesi olduğu Meclis Genel Kurulu kararının alındığı tarihten başlayarak yedi gün içerisinde ilgili milletvekili veya bir diğer milletvekili, kararın, Anayasaya, kanuna veya İçtüzüğe aykırılığı iddiasıyla iptali için Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Anayasa Mahkemesi, iptal istemini on beş gün içerisinde kesin karara bağlar.

7. Ödenek ve Yolluklar

MADDE 87- Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Meclislerin üyelerinin ödenek, yolluk ve emeklilik işlemleri kanunla düzenlenir. Ödenğin aylık tutarı en yüksek Devlet memurunun almakta olduğu miktarı, yolluk da ödenek miktarının yarısını aşamaz. Meclislerin üyeleri ile bunların emeklileri Emekli Sandığı ile ilgilendirilirler ve üyeliği sona erenlerin istekleri halinde ilgileri devam eder.

Konfederal, bölgesel Federal Milli Meclislerin üyelerine ödenecek ödenek ve yolluklar, kendilerine Emekli Sandığı tarafından bağlanan emekli aylığı ve benzeri ödemelerin kesilmesini gerektirmez.

Ödenek ve yollukların en çok üç aylığı önceden ödenebilir.

II. Meclislerin görev ve Yetkileri

A. ASRİKA Müslüman Devletler Birliği Meclisinin-Konfederal Meclis- Görev ve Yetkileri

1.Genel Olarak

MADDE 88- ASRİKA İslam Devletler Birliği Meclisi; Adalet, savunma, Savuna Sanayii, iç işleri, dışişleri ve İslâm İşbirliği ana faaliyet alanlarında kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Konfederal Cumhuriyetin bütçesi ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek; Avrupa, Orta Asya, Ortadoğu, Yakın Doğu, Güney Doğu Asya, Kuzey Afrika, Kuzey Batı Afrika (Okyanus Havzası), Güney Batı Afrika, Kuzey Doğu Afrika (Kızıldeniz Havzası) Bölgesel İslam Devletleri Federasyonları-Bölgesel Federal Cumhuriyetler- ile Milli Devletlerin ana sorumluluk alanlarındaki yasa boşluklarının doldurulması için kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Federal ve Milli Devlet meclislerince yetkili olmadıkları alanlarda koydukları kanunları kaldırmak ve değiştirmek; para basılmasına ve savaş ilânına karar vermek; milletlerarası antlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, Konfederal meclisin beşte üç çoğunluğunun kararı ile genel ve özel af ilânına karar vermek ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir.

2.Kanunların teklif edilmesi ve görüşülmesi

MADDE 89- Kanun teklif etmeye milletvekilleri yetkilidir.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Konfederal Mecliste görüşülme usul ve esasları İçtüzükle düzenlenir.

3.Kanunların Devlet Başkanınca Yayınlanması

MADDE 90- ASRİKA İslâm Devletler Birliği Devlet Başkanı-Konfederal Cumhuriyet Başkanı, Konfederal Meclis tarafından kabul edilen kanunları on beş gün içinde yayımlar.

Yayımlanmasını kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları, bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte aynı süre içinde, Konfederal Meclise geri gönderir.

Konfederal Cumhuriyet Başkan tarafından kısmen uygun bulunmama durumunda, Konfederal Meclis sadece uygun bulunmayan maddeleri görüşebilir. Bütçe kanunu bu hükme tâbi değildir.

Konfederal Meclis, geri gönderilen kanunu aynen kabul ederse, kanun Konfederal Cumhuriyet Başkanı tarafından yayımlanır; Meclis, geri gönderilen kanunda yeni bir değişiklik yaparsa, Konfederal Cumhuriyet Başkanı değiştirilen kanunu tekrar Meclise geri gönderebilir.

Anayasa değişikliklerine ilişkin hükümler saklıdır.

4.Milletlerarası antlaşmaları uygun bulma

MADDE 91- Konfederal Cumhuriyet adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak antlaşmaların onaylanması, Konfederal Meclisin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

Ekonomik, ticarî veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan antlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişi hallerine ve Konfederal Cumhuriyet Vatandaşlarının yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayımlanma ile yürürlüğe konabilir. Bu takdirde bu antlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde Konfederal Meclisinin bilgisine sunulur.

Milletlerarası bir antlaşmaya dayanan uygulama antlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticarî, teknik veya idarî antlaşmaların Konfederal Meclisçe uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkraya göre yapılan ekonomik, ticarî veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren antlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

Konfederal Cumhuriyet kanunlarına değişiklik getiren her türlü antlaşmaların yapılmasında birinci fıkra hükmü uygulanır.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.

5. Savaş hali ilânı ve silahlı kuvvet kullanılmasına izin verme

MADDE 92- Milletlerarası hukukun meşru saydığı hallerde savaş hali ilânına ve Konfederal Cumhuriyet'inin taraf olduğu milletlerarası antlaşmaların veya milletlerarası nezaket kurallarının gerektirdiği haller dışında, Konfederal Cumhuriyet Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine veya yabancı silahlı kuvvetlerin Konfederal Cumhuriyet'te bulunmasına izin verme yetkisi Konfederal Meclisinindir.

Konfederal Meclis tatilde veya ara vermede iken ülkenin ani bir silahlı saldırıya uğraması ve bu sebeple silahlı kuvvet kullanılmasına derhal karar verilmesinin kaçınılmaz olması halinde Konfederal Cumhuriyet Başkan da Konfederal Cumhuriyet Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verebilir.

B. Bölgesel İslam Devletleri Federasyonları-Bölgesel Federal Cumhuriyetler-Meclislerin Görev ve Yetkileri

1. Genel Olarak

MADDE 93- Bölgesel Federal Meclisler; Gümrük ve Ticaret, Ulaştırma ve Denizcilik, Ekonomi, Bilim Sanayi ve Teknoloji, Kalkınma, Kültür ve Turizm ve İslâm İşbirliği ana faaliyet alanlarında kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Bölgesel Federal Cumhuriyetin bütçesi ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek; kendilerine bağlı olan Milli Devletlerin ana sorumluluk alanlarındaki yasa boşluklarının doldurulması için kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Milli Devlet meclislerince yetkili olmadıkları alanlarda koydukları kanunları kaldırmak ve değiştirmek ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir.

2. Kanunların teklif edilmesi ve görüşülmesi

MADDE 94- Kanun teklif etmeye Bölgesel Federal Meclis milletvekilleri yetkilidir. Kanun tasarı ve tekliflerinin Bölgesel Federal Mecliste görüşülme usul ve esasları İçtüzükle düzenlenir.

3. Kanunların Devlet Başkanınca Yayımlanması

MADDE 95- Bölgesel İslam Devletleri Federasyonları Devlet Başkanları – Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı- Bölgesel Federal Meclis tarafından kabul edilen kanunları on beş gün içinde yayımlar.

Yayımlanmasını kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları, bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte aynı süre içinde, Bölgesel Federal Meclise geri gönderir.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı tarafından kısmen uygun bulunmama durumunda, Bölgesel Federal Meclis sadece uygun bulunmayan maddeleri görüşebilir. Bütçe kanunu bu hükme tâbi değildir.

Bölgesel Federal Meclis, geri gönderilen kanunu aynen kabul ederse, kanun Bölgesel federal Cumhuriyet Başkanı tarafından yayımlanır; Meclis, geri gönderilen kanunda yeni bir değişiklik yaparsa, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı değiştirilen kanunu tekrar Meclise geri gönderebilir.

Anayasa değişikliklerine ilişkin hükümler saklıdır.

C. Milli İslâm Devletleri meclislerinin Görev ve Yetkileri

1. Genel Olarak

MADDE 96- Milli Devlet Meclisleri; Eğitim, Maliye, Sağlık, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Gıda Tarım ve Hayvancılık Gençlik ve Spor, Orman ve Su işleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Aile ve Sosyal Politikalar, Çevre ve Şehircilik alanlarında kendi ülkesi için uygulanmak üzere kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Milli Devlet bütçesi ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek; Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetlerin yetki alanlarındaki yasa boşluklarının doldurulması için kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir.

2. Kanunların teklif edilmesi ve görüşülmesi

MADDE 97- Kanun teklif etmeye Milli Devlet Meclis milletvekilleri yetkilidir. Kanun tasarı ve tekliflerinin Milli Mecliste görüşülme usul ve esasları İçtüzükle düzenlenir.

3. Kanunların Devlet Başkanınca Yayımlanması

MADDE 98- Milli Devlet Başkanları, Milli Meclisleri tarafından kabul edilen kanunları on beş gün içinde yayımlar.

Yayımlanmasını kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları, bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte aynı süre içinde, Milli Meclise geri gönderir.

Milli Devlet Başkanları tarafından kısmen uygun bulunmama durumunda, Milli Meclisler sadece uygun bulunmayan maddeleri görüşebilir. Milli Bütçe kanunu bu hükme tâbi değildir.

Milli Meclisler, geri gönderilen kanunu aynen kabul ederse, kanun Milli Devlet Başkanları tarafından yayımlanır; Milli Meclisler, geri gönderilen kanunda yeni bir değişiklik yaparsa, Milli Devlet Başkanları değiştirilen kanunu tekrar Meclise geri gönderebilir.

Anayasa değişikliklerine ilişkin hükümler saklıdır.

III. Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Meclislerin Faaliyetleri ile İlgili Hükümler

A. Toplanma ve tatil

MADDE 99- Meclisler, her yıl Ekim ayının ilk günü kendiliğinden toplanır.

Meclisler, bir yasama yılında en çok üç ay tatil yapabilir; ara verme veya tatil sırasında, doğrudan doğruya veya Konfederal Cumhuriyet, Bölgesel Federal Cumhuriyet veya Milli Devlet Başkanları tarafından toplantıya çağrılır.

Meclislerin Başkanları da doğrudan doğruya veya üyelerin beşte birinin yazılı istemi üzerine, Meclisleri toplantıya çağırır.

Ara verme veya tatil sırasında toplanan Meclislerde, öncelikle bu toplantıyı gerektiren konu görüşülmeden ara verme veya tatile devam edilemez.

B. Başkanlık Divanı

MADDE 100- Meclislerin Başkanlık Divanları, Meclis üyeleri arasından seçilen Meclis Başkanı, Başkanvekilleri, Kâtip Üyeler ve İdare Amirlerinden oluşur.

Başkanlık Divanları, Meclislerdeki siyasî parti gruplarının üye sayısı oranında Divanlara katılmalarını sağlayacak şekilde kurulur. Siyasî parti grupları Başkanlık için aday gösteremezler.

Meclislerin Başkanlık Divanları için, bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi iki yıldır, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi ise o yasama döneminin sonuna kadar devam eder.

Meclislerin Başkan adayları, Meclis üyeleri içinden, Meclisin toplandığı günden itibaren beş gün içinde, Başkanlık Divanlarına bildirilir, Başkan seçimi gizli oyla yapılır. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan üye, Başkan seçilmiş olur. Başkan seçimi, aday gösterme süresinin bitiminden itibaren, beş gün içinde tamamlanır.

Meclislerin Başkanvekillerinin, Kâtip Üyelerinin ve İdare Amirlerinin adedi, seçim nisabı, oylama sayısı ve usulleri, Meclislerin İçtüzüklerinde belirlenir.

Meclislerin Başkanları, Başkanvekilleri, üyesi buldukları siyasî partinin veya parti grubunun Meclis içinde veya dışındaki faaliyetlerine; görevlerinin gereği olan haller dışında, Meclis tartışmalarına katılamazlar; Başkanlar ve oturumu yöneten Başkanvekili oy kullanamazlar.

C. İçtüzük, Siyasi Parti Grupları ve Kolluk İşleri

MADDE 101- Meclisler, çalışmalarını, kendi yaptığı İçtüzük hükümlerine göre yürütür.

İçtüzük hükümleri, siyasi parti gruplarının, Meclisin bütün faaliyetlerine üye sayısı oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir. Siyasi parti grupları, en az yirmi üyeden meydana gelir.

Meclislerin bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetleri Meclis Başkanlıkları eliyle düzenlenir ve yürütülür. Emniyet ve diğer kolluk hizmetleri için yeteri kadar kuvvet ilgili makamlarca Meclis Başkanlıklarına tahsis edilir.

D. Toplantı ve karar yeter sayısı

MADDE 102- Meclisler, yapacağı seçimler dâhil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Meclisler, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz.

E. Görüşmelerin Açıklığı ve Yayınlanması

MADDE 103- Meclislerin Genel Kurulundaki görüşmeler açıktır ve tutanak dergisinde tam olarak yayımlanır.

Meclisler İçtüzük hükümlerine göre kapalı oturumlar yapabilir, bu oturumlardaki görüşmelerin yayımı Meclislerin kararına bağlıdır.

Meclislerdeki açık görüşmelerin, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclislerce başkaca bir karar alınmadıkça, her türlü vasıta ile yayımı serbesttir.

IV. Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Meclislerin Bilgi Edinme ve Denetim Yolları

MADDE 104- Meclisler, Meclis araştırması, genel görüşme, Meclis soruşturması ve yazılı soru yollarıyla bilgi edinme ve denetleme yetkisini kullanır.

Meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinilmek için yapılan incelemeden ibarettir.

Genel görüşme, toplumu ve Devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun, Meclislerin Genel Kurullarında görüşülmesidir.

Meclis Soruşturması, Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli devlet Başkan Yardımcıları ve Bakanlar hakkında Anayasanın ilgili hükümlerine göre yapılan soruşturmadan ibarettir.

Yazılı Soru, yazılı olarak en geç on beş gün içinde cevaplanmak üzere milletvekillerinin, Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli devlet Başkan yardımcıları ve bakanlara yazılı olarak soru sormalarından ibarettir.

Meclis araştırması, genel görüşme ve yazılı soru önergelerinin verilme şekli, içeriği ve kapsamı ile araştırma usulleri Meclislerin içtüzükleri ile düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Din İşleri Şûrası

I. Genel

MADDE 105- Konfederal Cumhuriyet, Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devletlerde birer “Din İşleri Şûrası” oluşturulur.

II. Teşkilâtı

MADDE 106- Konfederal Cumhuriyette bir Başkan, sekiz Başkan yardımcısı ve 48 üye bulunan Konfederal Cumhuriyet Yüksek Din İşleri Şûrası; Her Bölgesel Federal Cumhuriyette bir başkan, beş başkan yardımcısı ve yirmi beş üye bulunan birer Bölgesel federal Cumhuriyet Din İşleri Şûrası; Her Milli Devlette, bir başkan, dört başkan yardımcısı ve yirmi üye bulunan birer Milli Devler Din İşleri Şûrası oluşturulur.

III. Seçimi

MADDE 107- Konfederal Cumhuriyet Yüksek Din İşleri Şûrasının toplam elli yedi üyesinin yirmi dokuzu Konfederal Meclis, yirmi sekizi de Konfederal Cumhuriyet Başkanı tarafından; her Bölgesel Federal Cumhuriyet Din İşleri Şûrasının toplam otuz bir üyesinin on altısı Bölgesel Federal Meclis, on beşi de Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı tarafından; Milli Devlet Din İşleri Şûrasının toplam yirmi beş üyesinin on üçü Milli Meclisler, on ikisi de Milli devlet Başkanları tarafından seçilirler.

Yüksek Din İşleri ve Din İşleri Şûralarının Başkan ve Başkan Yardımcıları, Yüksek Din İşleri ve Din İşleri Şûraları Genel kurulları tarafından seçilerek görevlendirilir.

IV. Din Şûralarının Görev ve Yetkileri

MADDE 108- Yüksek Din İşleri ve Din İşleri Şûraları ve üyeleri tarafsız ve bağımsızdırlar.

Görev ve sorumluluklarında Kur’a-ı Kerim, Sünnet, Kıyas-ı Fukaha ve İcma-i Ümmeti esas alınırlar.

Yüksek Din işleri ve Din İşleri Şûraları, Meclislere sunulan yasa teklif ve tasarılarını, meclis genel kurullarından geçen yasaları, Cumhuriyet ve Devlet Başkanlarının kararlarını, İslam Hukukunun Kaynaklarına uygunluğunu değerlendirirler, değerlendirmelerini Cumhuriyet ve Devlet Başkanlıkları ile Meclis Başkanlıklarına bildirirler.

Yüksek Din İşleri ve Din İşleri Şûralarının çalışma usul ve esasları ile görev ve yetkilerinin kuruluşu, görevi, çalışması, inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Üyelerin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yürütme

I. Başkanlar

A. Konfederal Cumhuriyet Başkanı-Konfederal Başkan

1. Adaylık ve Seçimi

MADDE 109- , Konfederal Başkan kırk yaşını doldurmuş ve yükseköğrenim yapmış Konfederal Meclis üyeleri, Bölgesel Federal Meclis Üyeleri, Milli Meclis Üyeleri, Bölgesel Federal Cumhuriyet ve Milli devlet Başkanları veya bu niteliklere ve milletvekili seçilme yeterliğine sahip Konfederal Cumhuriyet vatandaşları arasından doğrudan halk tarafından seçilir.

Konfederal Başkanın görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Konfederal Başkan seçilebilir.

Konfederal Cumhuriyet Başkanlığına aday gösterilebilmesi yirmi milletvekilinin yazılı teklifi ile mümkündür. Ayrıca, en son yapılan milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az yüzde beşini almış olan siyasi partiler ile en az bir milyon seçmen aday gösterebilir.

Konfederal Cumhuriyet Başkanı Seçilen Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Meclis üyeliği veya Bölgesel Federal veya Milli Devlet başkanlıkları sona erer.

Konfederal Başkanın seçimi, Konfederal Başkanın görev süresinin dolmasından önceki altmış gün içinde; makamın herhangi bir sebeple boşalması halinde ise boşalmayı takip eden altmış gün içinde tamamlanır.

Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Konfederal Cumhuriyet Başkanı seçilir. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday Konfederal Cumhuriyet Başkanı seçilir.

İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin her hangi bir nedenle seçime katılamaması halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır. İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların salt çoğunluğunu aldığı takdirde Konfederal Cumhuriyet Başkanı seçilir. Oylamada, adayın geçerli oyların çoğunluğunu alamaması halinde, Sadece Konfederal Cumhuriyet Başkanı seçimi yenilenir.

Seçimlerin tamamlanamaması halinde, yenisi göreve başlayıncaya kadar görev süresi dolan Konfederal Cumhuriyet başkanı göreve devam eder.

Konfederal Cumhuriyet başkanı seçimine ilişkin usûl ve esaslar kanunla düzenlenir.

2. Andiçme

MADDE 110- Konfederal Cumhuriyet Başkanı, görevine başlarken Konfederal Meclis önünde aşağıdaki şekilde andiçer:

“Kur’an ve Sünnete bağlı kalacağıma, İslâm Birliğinin devam etmesi için çalışacağıma, İslâm Coğrafyasında ilahi adaletin tesis ve devamı için canım pahasına gayret göstereceğime, Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve ümmetin bölünmez bütünlüğünü koruyacağıma, Anayasaya, hukukun üstünlüğüne ve yasalara sadakatle bağlı kalacağıma, ümmetin huzur ve refahı, ümmet dayanışması ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanması ülküsünden ayrılmayacağıma, Konfederal Cumhuriyetin şan ve şerefini korumak, yüceltmek ve üzerime aldığım görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümle çalışacağıma İslam Ümmeti ve tarih huzurunda Kur’an’ı kerim üzerine and içerim.”

3. Görev ve Yetkileri

MADDE 111- Konfederal Cumhuriyet Başkanı ASRİKA İslâm Devletler Birliği Cumhuriyetinin başıdır. Yürütme yetkisi Konfederal Cumhuriyet Başkanına aittir.

Konfederal Cumhuriyet Başkanı, Devlet Başkanı sıfatı ile İslâm Ümmetinin birliğini temsil eder; İslam Hukuku Hükümlerinin ve Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder

Gerekli gördüğü takdirde yasama yılının ilk günü Konfederal Mecliste açış konuşmasını yapar.

Konfederal Cumhuriyetin iç ve dış siyaseti hakkında meclise mesaj verir.

Yüksek Din İşleri Şûrasının uygun bulduğu kanunları yayımlar.

Kanunları tekrar görüşmek üzere Konfederal Meclise gönderir.

Kanunların Konfederal Meclis İttüzüğünün tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesiyle Yüksek Din Şûrasına sevk eder ve Anayasa Mahkemesine iptal davası açar.

Konfederal Cumhuriyet Başkan Yardımcılarını ve Bakanları atar ve görevlerine son verir.

Konfederal Cumhuriyet Güvenlik Konseyini ve Devlet Başkanları Genel Kurulunu toplantıya çağırır ve toplantılarına Başkanlık yapar.

Adalet, İç işleri, Savunma ve Dış İşleri Bakanlığı mensubu üst kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir ve bunların atamalarına ilişkin usul ve esasları Başkanlık Kararnamesi ile düzenler.

Yabancı devletlere Konfederal Cumhuriyetinin temsilcilerini gönderir, Konfederal Cumhuriyete gönderilen yabancı devlet temsilcilerini kabul eder.

Milletlerarası anlaşmaları onaylar ve yayımlar.

Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunar.

Milli güvenlik politikalarını belirler ve gerekli tedbirleri alır.

Konfederal Meclis adına Konfederal Cumhuriyet Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil eder.

Konfederal Cumhuriyet Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verir.

Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle kişilerin cezalarını hafifletir veya kaldırır.

Yürütme yetkisine sahip olduğu Adalet, İç işleri, Savunma ve Dış İşleri ana faaliyetlere ilişkin konularda Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı kararnamesi çıkarabilir.

Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı yürütme yetkisi dışında olmasına rağmen, mevzuat boşluğunu doldurmak ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ile Milli Devletlerarasında koordinasyon ve işbirliğini sağlamak amacıyla Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnameleri çıkarabilir.

Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnamesi ile Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı ve Milli Devlet Başkanlıkları Kararnameleri arasında farklı hükümler bulunması halinde Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnamesi uygulanır.

Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnamesi ile Bölgesel Federal Meclisleri ve Milli Devlet Meclisleri tarafından çıkarılan kanunlar arasında farklı hükümler bulunması halinde Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnamesi uygulanır

Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar ve ödevleriyle dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevler Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez.

Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.

Kanunda açıkça düzenlenen konularda Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.

Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnamesi ile kanunlar arasında farklı hükümler bulunması halinde kanun hükümleri uygulanır.

Konfederal Cumhuriyet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir.

Konfederal Cumhuriyet Başkanı, kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelik çıkarabilir.

Kararnameler ve yönetmelikler, yayımından sonraki bir tarih belirlenmemişse, Resmi Gazetede yayınlandığı gün yürürlüğe girer.

Konfederal Cumhuriyet Başkanı, ayrıca Anayasada ve kanunlarda verilen seçme atama görevleri ile diğer görevleri ve yetkileri kullanır.

4. Konfederal Cumhuriyet Başkanının Cezai Sorumlulukları

MADDE 112- Konfederal Cumhuriyet Başkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla Konfederal Cumhuriyet Meclis üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verilebilir.

Soruşturma verilmesine karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak on beş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Konfederal Cumhuriyet Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir.

Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür. Konfederal Cumhuriyet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir. Yüce Divan yargılaması üç ay içinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere üç aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.

Hakkında soruşturma açılmasına karar verilen Konfederal Cumhuriyet Başkanı, seçim kararı alamaz.

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Konfederal Cumhuriyet Başkanının görevi sona erer.

Konfederal Cumhuriyet Başkanı görevde bulunduğu sürede işlediği iddia edilen suçlar için görevi bittikten sonra da bu madde hükmü uygulanır.

5. Konfederal Cumhuriyet Başkan yardımcıları, Konfederal Cumhuriyet Başkanına Vekâlet ve Bakanlar

MADDE 113- Konfederal Cumhuriyet Başkanı, seçildikten sonra dört veya daha fazla Başkan yardımcısı atayabilir. Atama ile birlikte Konfederal Cumhuriyet Başkanı tarafından Başkan Yardımcıları arasından vekâlet etme sıra ve derecesi de belirlenir.

Başkanlık makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde, kırk beş gün içinde Başkan seçimi yapılır. Yenisi seçilene kadar Birinci Başkan Yardımcısı Konfederal Cumhuriyet Başkanlığına vekâlet eder ve Başkana ait yetkileri kullanır. Genel seçime bir yıl veya daha az kalmışsa Konfederal Cumhuriyet Meclisi seçimi de Konfederal Cumhuriyet Başkanı seçimi ile birlikte yenilenir. Genel seçime bir yıldan fazla kalmışsa seçilen Başkan, Konfederal Cumhuriyet Meclisi seçim tarihine kadar görevine devam eder. Kalan süreyi tamamlayan Konfederal Cumhuriyet Başkanı açısından bu süre dönemden sayılmaz. Konfederal Cumhuriyet Meclisi genel seçimlerinin yapılacağı tarihte her iki seçim birlikte yapılır.

Konfederal Cumhuriyet Başkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, Birinci Başkan yardımcısı Başkana vekâlet eder ve Başkana ait yetkileri kullanır.

Başkan Yardımcıları ve bakanlar, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Konfederal Cumhuriyet Başkanı tarafından atanır ve görevden alınır. Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları, 107'nci maddede yazılı şekilde Konfederal Cumhuriyet Meclisi önünde andıçerler. Konfederal Cumhuriyet Meclisi üyeleri, Konfederal Cumhuriyet Başkan yardımcısı veya bakan olarak atanırlarsa üyelikleri sona erer.

Konfederal Cumhuriyet Başkan yardımcılarını ve bakanları, Konfederal Cumhuriyet Başkanına karşı sorumludur. Konfederal Cumhuriyet Başkan yardımcılarını ve bakanları hakkında görevleriyle ilgili suç işledikleri iddiasıyla, Konfederal Cumhuriyet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından, her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak on beş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir.

Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır ve dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür. Konfederal Cumhuriyet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir. Yüce Divan yargılaması üç ay içinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere üç aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.

Bu kişilerin görevde buldukları sürede, görevleriyle ilgili işledikleri iddia edilen suçlar bakımından, görevleri bittikten sonra da beşinci, altıncı ve yedinci fıkra hükümleri uygulanır.

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Konfederal Cumhuriyet Başkan yardımcısı veya bakanın görevi sona erer.

Konfederal Cumhuriyet Başkan yardımcılarını ve bakanları, görevleriyle ilgili olmayan suçlarda yasama dokunulmazlığına ilişkin hükümlerden yararlanır.

Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Konfederal Cumhuriyet Başkanı kararnamesiyle düzenlenir.

6. Devlet Denetleme Kurulu

MADDE 114- İdarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Konfederal Cumhuriyeti Başkanlığına bağlı olarak kurulan Devlet Denetleme Kurulu, Konfederal Cumhuriyet Başkanının isteği üzerine, Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı yetki alanındaki tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü idari soruşturma, inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar.

Yüksek Din İşleri Şûrası ve Yargı organları, Devlet Denetleme Kurulunun görev alanı dışındadır.

Devlet Denetleme Kurulunun Başkan ve üyeleri, Konfederal Cumhuriyet Başkanı tarafından atanır.

Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.

7. Konfederal Cumhuriyet Meclisi ve Konfederal Cumhuriyet Başkanının seçimlerinin yenilenmesi

MADDE 115- Konfederal Cumhuriyet Meclisi, üye tamsayısının beşte üç çoğunluğuyla seçimlerin yenilenmesine karar verebilir. Bu halde Konfederal Cumhuriyet Meclisi genel seçimi ile Konfederal Cumhuriyet Başkanı seçimi birlikte yapılır.

Konfederal Cumhuriyet Başkanının seçimlerin yenilenmesine karar vermesi halinde, Konfederal Cumhuriyet Meclisi genel seçimi ile Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı seçimi birlikte yapılır.

Konfederal Cumhuriyet Başkanının ikinci döneminde Meclis tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi halinde, Konfederal Cumhuriyet Başkanı bir defa daha aday olabilir.

Seçimlerinin birlikte yenilenmesine karar verilen Meclisin ve Konfederal Cumhuriyet Başkanının yetki ve görevleri, yeni Meclisin ve Başkanın göreve başlamasına kadar devam eder.

Bu şekilde seçilen Meclis ve Başkanın görev süreleri de beş yıldır.

8. Millî Savunma

a. Başkomutanlık ve Genelkurmay Başkanlığı

MADDE 116- Başkomutanlık, Konfederal Cumhuriyet Meclisinin manevî varlığından ayrılamaz ve Konfederal Cumhuriyet Başkanı tarafından temsil olunur.

Millî güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, Konfederal Cumhuriyet Meclisine karşı, Konfederal Cumhuriyet Başkanı sorumludur.

Milli Savunma Bakanı Silahlı Kuvvetlerin Komutanı olup, Konfederal Cumhuriyet Başkanınca atanan Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıkları ile Müşterek Kuvvet Komutanlıkları Milli Savunma Bakanına bağlı olarak görev yapar. Savaşta Başkomutanlık görevlerini Konfederal Cumhuriyet Başkanı adına Milli Savunma Bakanı Yürütür.

Konfederal Cumhuriyet Silahlı kuvvetlerinin kuruluşu, teşkili, konuşlanması, görevi, yetki ve sorumlulukları, personel temini ve özlük hakları Konfederal Cumhuriyet kanunları ile düzenlenir.

b. Konfederal Cumhuriyet Güvenlik Konseyini ve Devlet Başkanları Genel Kurulu

1) Konfederal Cumhuriyet Güvenlik Konseyi

MADDE 117- Konfederal Cumhuriyet Güvenlik Konseyi; Konfederal Cumhuriyet Başkanı başkanlığında, Konfederal Cumhuriyet Başkan yardımcısı, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanları, Adalet, Millî Savunma, İçişleri, Dışişleri Bakanları, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz, Hava ve Müşterek Kuvvet Komutanlarından kurulur.

Gündemin özelliğine göre Konsey toplantılarına ilgili bakan, Milli Devlet Başkanları ve kişiler çağrılıp görüşleri alınabilir.

Konfederal Cumhuriyet Güvenlik konseyi; Konfederal Cumhuriyetin güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonun sağlanması konusundaki görüşlerini Konfederal Cumhuriyet Başkanına bildirir. Konseyin, Devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliğinin korunması hususunda alınmasını zorunlu gördüğü tedbirlere ait kararlar Konfederal Cumhuriyet Başkanınca değerlendirilir.

Güvenlik Konseyinin gündemi; Konfederal Cumhuriyet Başkan yardımcısı ve Milli Savunma Bakanının önerileri dikkate alınarak Konfederal Cumhuriyet Başkanınca düzenlenir.

Konfederal Cumhuriyet Başkanı katılmadığı zamanlar Güvenlik Konseyi, Konfederal Cumhuriyet Başkanı birinci yardımcısının başkanlığında toplanır.

Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevleri Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnamesiyle düzenlenir.

II) Devlet Başkanları Genel Kurulu

MADDE 118- Konfederal Cumhuriyet Devlet Başkanları Genel Kurulu; Konfederal Cumhuriyet Başkanı başkanlığında, Konfederal Cumhuriyet Başkan yardımcıları, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanları, Milli Devlet Başkanları, Adalet, Millî Savunma, İçişleri, Dışişleri Bakanları, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz, Hava ve Müşterek Kuvvet Komutanlarından kurulur.

Gündemin özelliğine göre Genel Kurul toplantılarına ilgili bakan ve kişiler çağrılıp görüşleri alınabilir.

Konfederal Cumhuriyet Devlet Başkanları Genel Kurulu; Konfederal Cumhuriyetin iç ve dış güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonun sağlanması konusundaki görüşlerini Konfederal Cumhuriyet Başkanına bildirir. Konseyin, Devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliğinin korunması, kalkınma ve refahı hususunda alınmasını zorunlu gördüğü tedbirlere ait kararlar Konfederal Cumhuriyet Başkanınca değerlendirilir.

Devlet Başkanları Genel kurulunun gündemi; Konfederal Cumhuriyet Başkan yardımcıları, Milli Savunma ve İçişleri Bakanının önerileri dikkate alınarak Konfederal Cumhuriyet Başkanınca düzenlenir.

Konfederal Cumhuriyet Başkanı katılmadığı zamanlar Millî Güvenlik Kurulu Kıdemli Başkan yardımcısının başkanlığında toplanır. Konfederal Cumhuriyet Devlet Başkanları Genel Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevleri Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnamesiyle düzenlenir.

B. Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlıkları

1. Adaylık ve Seçimi

MADDE 119- Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanları kırk yaşını doldurmuş ve yükseköğrenim yapmış Bölgesel Federal Meclis üyeleri, her Federal Cumhuriyet üyesi Milli devletlerin Başkanları ve Milli Meclis Üyeleri veya bu niteliklere ve milletvekili seçilme yeterliğine sahip ilgili Bölgesel Federal Cumhuriyet vatandaşları arasından doğrudan halk tarafından seçilir.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Federal Cumhuriyet Başkanı seçilebilir.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığına aday gösterilebilmesi yirmi milletvekilinin yazılı teklifi ile mümkündür. Ayrıca, en son yapılan milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az yüzde beşini almış olan siyasi partiler ile en az beş yüz bin seçmen aday gösterebilir.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı Seçilen Bölgesel Federal ve Milli Meclis üyeliği veya Milli Devlet başkanlığı sona erer.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanının seçimi, Federal Başkanın görev süresinin dolmasından önceki altmış gün içinde; makamın herhangi bir sebeple boşalması halinde ise boşalmayı takip eden altmış gün içinde tamamlanır.

Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı seçilir. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı

izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı seçilir.

İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin herhangi bir nedenle seçime katılamaması halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır. İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların salt çoğunluğunu aldığı takdirde Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı seçilir. Oylamada, adayın geçerli oyların çoğunluğunu alamaması halinde, Sadece Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı seçimi yenilenir.

Seçimlerin tamamlanamaması halinde, yenisi göreve başlayıncaya kadar görev süresi dolan Bölgesel Federal Cumhuriyet başkanı göreve devam eder.

Bölgesel Federal Cumhuriyet başkanı seçimine ilişkin usûl ve esaslar kanunla düzenlenir.

2. Andiçme

MADDE 120- Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı, görevine başlarken Federal Meclis önünde aşağıdaki şekilde andiçer:

“Kur’an ve Sünnete bağlı kalacağıma, İslâm Birliğinin devam etmesi için çalışacağıma, İslâm Coğrafyasında ilahi adaletin tesis ve devamı için canım pahasına gayret göstereceğime, Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve ümmetin bölünmez bütünlüğünü koruyacağıma, Anayasaya, hukukun üstünlüğüne ve yasalara sadakatle bağlı kalacağıma, ümmetin huzur ve refahı, ümmet dayanışması ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanması ülküsünden ayrılmayacağıma, Konfederal Cumhuriyetin şan ve şerefini korumak, yüceltmek ve üzerime aldığım görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümle çalışacağıma İslam Ümmeti ve tarih huzurunda Kur’an’ı kerim üzerine and içerim.”

3. Görev ve Yetkileri

MADDE 121- Her Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı seçildiği Bölgesel İslâm Cumhuriyetinin başıdır. Yürütme yetkisi Bölgesel Federal Başkanına aittir. Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı, Devlet Başkanı sıfatı ile Federal Cumhuriyet üyesi Milli Devletlerin birliğini temsil eder; İslâmi Hükümlerin ve Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.

Gerekli gördüğü takdirde yasama yılının ilk günü Bölgesel Federal Mecliste açış konuşmasını yapar.

Bölgesel Federal Cumhuriyetin Gümrük ve Ticaret, Ulaştırma ve Denizcilik, Ekonomi, Bilim Sanayi ve Teknoloji, Kalkınma, Kültür ve Turizm siyaseti hakkında meclise mesaj verir.

Din İşleri Şûrasının uygun bulduğu kanunları yayımlar.

Kanunları tekrar görüşmek üzere Federal Meclise gönderir.

Kanunların Federal Meclis İktüzüğünün tümünün veya ve belirli hükümlerinin Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesiyle Din Şûrasına sevk eder ve Anayasa Mahkemesine iptal davası açarlar.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkan Yardımcılarını ve Bakanları atar ve görevlerine son verirler.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Güvenlik Konseyini ve Devlet Başkanları Genel Kurulunu toplantıya çağırır ve toplantılarına Başkanlık yapar.

Bölgesel Federal Cumhuriyete üye Milli Devletler bünyesindeki Gümrük ve Ticaret, Ulaştırma ve Denizcilik, Ekonomi, Bilim Sanayi ve Teknoloji, Kalkınma, Kültür ve Turizm Bakanlığı mensubu üst kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir ve bunların atamalarına ilişkin usul ve esasları Başkanlık Kararnamesi ile düzenlerler.

Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle kişilerin cezalarını hafifletir veya kaldırır.

Yürütme yetkisine sahip olduğu Gümrük ve Ticaret, Ulaştırma ve Denizcilik, Ekonomi, Bilim Sanayi ve Teknoloji, Kalkınma, Kültür ve Turizm ana faaliyetlere ilişkin konularda Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı kararnamesi çıkarabilirler.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı yürütme yetkisi dışında olmasına rağmen, mevzuat boşluğunu doldurmak üzere Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı ve Milli Devletlerin sorumluluğundaki faaliyet alanlarında Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnameleri çıkarılabilir.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnamesi ile Milli Devlet Başkanlıkları Kararnameleri arasında farklı hükümler bulunması halinde Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnameleri uygulanır.

Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnamesi ile Bölgesel Federal Meclisler ve Milli Devlet Meclisleri tarafından çıkarılan kanunlar arasında farklı hükümler bulunması halinde Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnameleri uygulanır

Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar ve ödevleriyle dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevler Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı kararnameleriyle düzenlenemez.

Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.

Kanunda açıkça düzenlenen konularda Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnamesi ile kanunlar arasında farklı hükümler bulunması halinde kanun hükümleri uygulanır.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda Bölgesiz Federal Cumhuriyet Başkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı, kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelik çıkarabilir.

Kararnameler ve yönetmelikler, yayımından sonraki bir tarih belirlenmemişse, Resmi Gazetede yayınlandığı gün yürürlüğe girer.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı, ayrıca Anayasada ve kanunlarda verilen seçme atama görevleri ile diğer görevleri ve yetkileri kullanır.

4. Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanının Cezai Sorumlulukları

MADDE 122- Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclis üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verilebilir.

Soruşturma verilmesine karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak on beş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir.

Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır. Dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür. Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir. Yüce Divan yargılaması üç ay içinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere üç aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.

Hakkında soruşturma açılmasına karar verilen Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı, seçim kararı alamaz.

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanının görevi sona erer.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı görevde bulunduğu sürede işlediği iddia edilen suçlar için görevi bittikten sonra da bu madde hükmü uygulanır.

5. Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkan yardımcıları, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanına vekâlet ve bakanlar

MADDE 123- Konfederal Cumhuriyet Başkanı, seçildikten sonra dört veya daha fazla Başkan yardımcısı atayabilir. Atama ile birlikte Konfederal Cumhuriyet Başkanı tarafından Başkan Yardımcıları arasından vekâlet etme sıra ve derecesi de belirlenir.

Başkanlık makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde, kırk beş gün içinde Başkan seçimi yapılır. Yenisi seçilene kadar Birinci Başkan Yardımcısı Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığına vekâlet eder ve Başkana ait yetkileri kullanır. Genel seçime bir yıl veya daha az kalmışsa Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclisi seçimi de Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı seçimi ile birlikte yenilenir. Genel seçime bir yıldan fazla kalmışsa seçilen Başkan, Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclisi seçim tarihine kadar görevine devam eder. Kalan süreyi tamamlayan Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı açısından bu süre dönemden sayılmaz. Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclisi genel seçimlerinin yapılacağı tarihte her iki seçim birlikte yapılır.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, Birinci Başkan yardımcısı Başkana vekâlet eder ve Başkana ait yetkileri kullanır.

Başkan yardımcıları ve bakanlar, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı tarafından atanır ve görevden alınır. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, 107'nci maddede yazılı şekilde Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclisi önünde andiçerler. Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclisi üyeleri, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkan yardımcısı veya bakan olarak atanırlarsa üyelikleri sona erer.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkan yardımcıları ve bakanlar, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanına karşı sorumludur. Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkan yardımcıları ve bakanlar hakkında görevleriyle ilgili suç işledikleri iddiasıyla, Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından, her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak on beş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir.

Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır ve dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür. Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir. Yüce Divan yargılaması üç ay içinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere üç aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.

Bu kişilerin görevde buldukları sürede, görevleriyle ilgili işledikleri iddia edilen suçlar bakımından, görevleri bittikten sonra da beşinci, altıncı ve yedinci fıkra hükümleri uygulanır.

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkan yardımcısı veya bakanın görevi sona erer. Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkan yardımcısı ve bakanlar, görevleriyle ilgili olmayan suçlarda yasama dokunulmazlığına ilişkin hükümlerden yararlanır.

Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı kararnamesiyle düzenlenir.

6. Devlet Denetleme Kurulu

MADDE 124- İdarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığına bağlı olarak kurulan Devlet Denetleme Kurulu, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanının isteği üzerine, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı yetki alanındaki tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü idari soruşturma, inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar.

Din İşleri Şûrası ve Yargı organları, Devlet Denetleme Kurulunun görev alanı dışındadır.

Devlet Denetleme Kurulunun Başkan ve üyeleri, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı tarafından atanır.

Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.

7. Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclisi ve Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanının Seçimlerinin Yenilenmesi

MADDE 125- Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclisi, üye tamsayısının beşte üç çoğunluğuyla seçimlerin yenilenmesine karar verebilir. Bu halde Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclisi genel seçimi ile Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı seçimi birlikte yapılır.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanının seçimlerin yenilenmesine karar vermesi halinde, Bölgesel Federal Cumhuriyet Meclisi genel seçimi ile Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı seçimi birlikte yapılır.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanının ikinci döneminde Meclis tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi halinde, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı bir defa daha aday olabilir.

Seçimlerinin birlikte yenilenmesine karar verilen Meclisin ve Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanının yetki ve görevleri, yeni Meclisin ve Başkanın göreve başlamasına kadar devam eder.

Bu şekilde seçilen Meclis ve Başkanın görev süreleri de beş yıldır.

8. Bölgesel Federal Cumhuriyet Devlet Başkanları Genel Kurulu

MADDE 126- Bölgesel Federal Cumhuriyet Devlet Başkanları Genel Kurulu; Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı başkanlığında, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkan Yardımcıları, Milli Devlet Başkanları, Gümrük ve Ticaret, Ulaştırma ve Denizcilik, Ekonomi, Bilim Sanayi ve Teknoloji, Kalkınma, Kültür ve Turizm Bakanlarından kurulur.

Gündemin özelliğine göre Genel Kurul toplantılarına ilgili bakan ve kişiler çağrılıp görüşleri alınabilir.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Devlet Başkanları Genel Kurulu; Bölgesel Federal Cumhuriyetin iç güvenlik, Gümrük ve Ticaret, Ulaştırma ve Denizcilik, Ekonomi, Bilim

Sanayi ve Teknoloji, Kalkınma, Kültür ve Turizm siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonun sağlanması konusundaki görüşlerini Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanına bildirir. Konseyin, Devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliğinin korunması, kalkınma ve refahı hususunda alınmasını zorunlu gördüğü tedbirlere ait kararlar Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanınca değerlendirilir.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Devlet Başkanları Genel kurulunun gündemi; Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkan yardımcılarının önerileri dikkate alınarak Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanınca düzenlenir.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanı katılmadığı zamanlar Devlet Başkanları Kurulu, Kıdemli Başkan yardımcısının başkanlığında toplanır.

Bölgesel Federal Cumhuriyet Devlet Başkanları Genel Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevleri Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnamesiyle düzenlenir.

C. Milli Devlet Başkanlıkları

1. Adaylık ve Seçimi

MADDE 127- Milli Devlet Başkanları kırk yaşını doldurmuş ve yükseköğrenim yapmış Milli Meclis üyeleri veya bu niteliklere ve milletvekili seçilme yeterliğine sahip ilgili Milli Devlet vatandaşları arasından doğrudan halk tarafından seçilir.

Milli Devlet Başkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Milli Devlet Başkanı seçilebilir.

Milli Devlet Başkanlığına aday gösterilebilmesi yirmi milletvekilinin yazılı teklifi ile mümkündür. Ayrıca, en son yapılan milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az yüzde beşini almış olan siyasi partiler ile en az yüz bin seçmen aday gösterebilir.

Milli Devlet Başkanı seçilen Milli Meclis üyesinin üyeliği sona erer.

Milli Devlet Başkanının seçimi, Milli Devlet Başkanın görev süresinin dolmasından önceki altmış gün içinde; makamın herhangi bir sebeple boşalması halinde ise boşalmayı takip eden altmış gün içinde tamamlanır.

Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Milli Devlet Başkanı seçilir. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday Milli Devlet Başkanı seçilir.

İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin herhangi bir nedenle seçime katılamaması halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır. İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların salt çoğunluğunu aldığı takdirde Milli Devlet Başkanı seçilir. Oylamada, adayın geçerli oyların çoğunluğunu alamaması halinde, Sadece Milli Devlet Başkanı seçimi yenilenir.

Seçimlerin tamamlanamaması halinde, yenisi göreve başlayıncaya kadar görev süresi dolan Milli Devlet başkanı göreve devam eder.

Milli Devlet başkanı seçimine ilişkin usûl ve esaslar kanunla düzenlenir.

2. Andîçme

MADDE 128- Milli Devlet Başkanı, görevine başlarken Milli Meclis önünde aşağıdaki şekilde andîçer:

“Kur’an ve Sünnete bağlı kalacağıma, İslâm Birliğinin devam etmesi için çalışacağıma, İslâm Coğrafyasında ilahi adaletin tesis ve devamı için canım pahasına gayret göstereceğime, Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve ümmetin bölünmez bütünlüğünü koruyacağıma, Anayasaya, hukukun üstünlüğüne ve yasalara sadakatle bağlı kalacağıma, ümmetin huzur ve refahı, ümmet dayanışması ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanması ülküsünden ayrılmayacağıma, Konfederal Cumhuriyetin şan ve şerefini korumak, yüceltmek ve üzerime aldığım görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümle çalışacağıma İslam Ümmeti ve tarih huzurunda Kur’an’ı kerim üzerine and içerim.”

3. Görev ve Yetkileri

MADDE 129- Her Milli Devlet Başkanı seçildiği Milli Devletin başıdır. Yürütme yetkisi Milli Devlet Başkanına aittir.

Milli Devlet Başkanı, Milli Devlet hudutları içinde İslâmi Hükümlerin ve Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.

Gerekli gördüğü takdirde yasama yılının ilk günü Milli Mecliste açış konuşmasını yapar.

Milli Devlet Başkanı Eğitim, Maliye, Sağlık, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Gençlik ve Spor, Orman ve Su işleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Aile ve Sosyal Politikalar, Çevre ve Şehircilik siyaseti hakkında meclise mesaj verir.

Din İşleri Şûrasının uygun bulduğu kanunları yayımlar.

Kanunları tekrar görüşmek üzere Milli Meclise gönderir.

Kanunların Milli Meclis İçtüzüğü'nün tümünün veya ve belirli hükümlerinin Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesiyle Din Şûrasına sevk eder ve Anayasa Mahkemesine iptal davası açarlar.

Milli Devlet Başkan Yardımcılarını ve Bakanları atar ve görevlerine son verirler.

Milli Devletler bünyesindeki Eğitim, Maliye, Sağlık, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Gençlik ve Spor, Orman ve Su işleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Aile ve Sosyal Politikalar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı mensubu üst kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir ve bunların atamalarına ilişkin usul ve esasları Başkanlık Kararnamesi ile düzenlerler.

Yürütme yetkisine sahip olduğu Eğitim, Maliye, Sağlık, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Gençlik ve Spor, Orman ve Su işleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Aile ve Sosyal Politikalar, Çevre ve Şehircilik ana faaliyetlere ilişkin konularda Milli Devlet Başkanlığı kararnamesi çıkarabilirler.

Milli Devlet Başkanlığı yürütme yetkisi dışında olmasına rağmen, mevzuat boşluğunu doldurmak üzere Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı ve Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı sorumluluğundaki faaliyet alanlarında Milli Devlet Başkanlığı Kararnameleri çıkarılabilir.

Milli Devlet Başkanlıkları Kararnameleri ile Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnameleri arasında farklı hükümler bulunması halinde Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnameleri uygulanır.

Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnamesi ile Bölgesel Federal Meclisleri Kararnamesi ile Milli Devlet Meclisleri tarafından çıkarılan kanunlar arasında farklı hükümler bulunması halinde Konfederal Cumhuriyet Başkanlığı Kararnameleri uygulanır

Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar ve ödevleriyle dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevler Milli Devlet Başkanlığı kararnemeleriyle düzenlenemez.

Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Milli Devlet Başkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.

Kanunda açıkça düzenlenen konularda Milli Devlet Başkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.

Milli Devlet Başkanlığı Kararnamesi ile kanunlar arasında farklı hükümler bulunması halinde kanun hükümleri uygulanır.

Milli Devlet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda Milli Devlet Başkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir.

Milli Devlet Başkanı, kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelik çıkarabilir.

Kararnameler ve yönetmelikler, yayımından sonraki bir tarih belirlenmemişse, Resmi Gazetede yayımlandığı gün yürürlüğe girer.

Milli Devlet Başkanı, ayrıca Anayasada ve kanunlarda verilen seçme atama görevleri ile diğer görevleri ve yetkileri kullanır.

4. Milli Devlet Başkanının Cezai Sorumlulukları

MADDE 130- Milli Devlet Başkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla Milli Devlet Meclis üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verilebilir.

Soruşturma verilmesine karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak on beş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Milli Devlet Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir.

Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır. Dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür. Milli Devlet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir. Yüce Divan yargılaması üç ay içinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere üç aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.

Hakkında soruşturma açılmasına karar verilen Milli Devlet Başkanı, seçim kararı alamaz. Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Milli Devlet Başkanının görevi sona erer.

Milli Devlet Başkanı görevde bulunduğu sürede işlediği iddia edilen suçlar için görevi bittikten sonra da bu madde hükmü uygulanır.

5. Milli Devlet Başkan yardımcıları, Milli Devlet Başkanına vekâlet ve Bakanlar

MADDE 131- Milli Devlet Başkanı, seçildikten sonra gerektiği kadar Başkan yardımcısı atayabilir. Atama ile birlikte Milli Devlet Başkanı tarafından Başkan Yardımcıları arasından vekâlet etme sıra ve derecesi de belirlenir.

Başkanlık makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde, kırk beş gün içinde Başkan seçimi yapılır. Yenisi seçilene kadar Birinci Başkan Yardımcısı Milli Devlet Başkanlığına vekâlet eder ve Başkana ait yetkileri kullanır. Genel seçime bir yıl veya daha az kalmışsa Milli Devlet Meclisi seçimi de Milli Devlet Başkanı seçimi ile birlikte yenilenir. Genel seçime bir yıldan fazla kalmışsa seçilen Başkan, Milli Devlet Meclisi seçim tarihine kadar görevine devam eder. Kalan süreyi tamamlayan Milli Devlet Başkanı açısından bu süre dönemden sayılmaz. Milli Devlet Meclisi genel seçimlerinin yapılacağı tarihte her iki seçim birlikte yapılır.

Milli Devlet Başkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, Birinci Başkan yardımcısı Başkana vekâlet eder ve Başkana ait yetkileri kullanır.

Başkan yardımcıları ve bakanlar, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Milli Devlet Başkanı tarafından atanır ve görevden alınır. Milli Devlet Başkan

yardımcıları ve bakanlar, 107 nci maddede yazılı şekilde Milli Devlet Meclisi önünde andiçerler. Milli Devlet Meclisi üyeleri, Milli Devlet Başkan yardımcısı veya bakan olarak atanırlarsa üyelikleri sona erer.

Milli Devlet Başkan yardımcıları ve bakanlar, Milli Devlet Başkanına karşı sorumludur. Milli Devlet Başkan yardımcıları ve bakanlar hakkında görevleriyle ilgili suç işledikleri iddiasıyla, Milli Devlet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından, her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak on beş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir.

Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır ve dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür. Milli Devlet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir. Yüce Divan yargılaması üç ay içinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere üç aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.

Bu kişilerin görevde buldukları sürede, görevleriyle ilgili işledikleri iddia edilen suçlar bakımından, görevleri bittikten sonra da beşinci, altıncı ve yedinci fıkra hükümleri uygulanır.

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Milli Devlet Başkan yardımcısı veya bakanın görevi sona erer.

Milli Devlet Başkan yardımcıları ve bakanlar, görevleriyle ilgili olmayan suçlarda yasama dokunulmazlığına ilişkin hükümlerden yararlanır.

Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Milli Devlet Başkanı kararnamesiyle düzenlenir.

6. Milli Devletler Devlet Denetleme Kurulu

MADDE 132- İdarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Milli Devlet Başkanlığına bağlı olarak kurulan Devlet Denetleme Kurulu, Milli Devlet Başkanının isteği üzerine, Milli Devlet Başkanlığı yetki alanındaki tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü idari soruşturma, inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar.

Din İşleri Şûrası ve Yargı organları, Devlet Denetleme Kurulunun görev alanı dışındadır.

Devlet Denetleme Kurulunun Başkan ve üyeleri, Milli Devlet Başkanı tarafından atanır.

Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, Milli Devlet Başkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.

7. Milli Devlet Meclisi ve Milli Devlet Başkanının Seçimlerinin Yenilenmesi

MADDE 133- Milli Devlet Meclisi, üye tamsayısının beşte üç çoğunluğuyla seçimlerin yenilenmesine karar verebilir. Bu halde Milli Devlet Meclisi genel seçimi ile Milli Devlet Başkanı seçimi birlikte yapılır.

Milli Devlet Başkanının seçimlerin yenilenmesine karar vermesi halinde, Milli Devlet Meclisi genel seçimi ile Milli Devlet Başkanlığı seçimi birlikte yapılır.

Milli Devlet Başkanının ikinci döneminde Meclis tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi halinde, Milli Devlet Başkanı bir defa daha aday olabilir.

Seçimlerinin birlikte yenilenmesine karar verilen Meclisin ve Milli Devlet Başkanının yetki ve görevleri, yeni Meclisin ve Başkanın göreve başlamasına kadar devam eder.

Bu şekilde seçilen Meclis ve Başkanın görev süreleri de beş yıldır.

II. Olağanüstü Hal Yönetimi

MADDE 134- Konfederal Cumhuriyet Başkanı; savaş, savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, seferberlik, ayaklanma, vatan veya Konfederal Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma, ülkenin ve ümmetin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması, anayasal düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin ortaya çıkması, şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması, tabii afet veya tehlikeli salgın hastalık ya da ağır ekonomik bunalımın ortaya çıkması hallerinde Konfederal Cumhuriyetin tamamında, Bölgesel Federal Cumhuriyetler veya Milli Devletler bölgelerinde, süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilan edebilir.

Olağanüstü hal ilanı kararı, verildiği gün Resmî Gazetede yayımlanır ve aynı gün Konfederal Cumhuriyet Meclisinin onayına sunulur.

Konfederal Cumhuriyet Meclisi tatilde ise derhal toplantıya çağırılır; Meclis gerekli gördüğü takdirde olağanüstü halin süresini kısaltabilir, uzatabilir veya olağanüstü hali kaldırabilir.

Konfederal Cumhuriyet Başkanının talebiyle Konfederal Cumhuriyet Meclisi her defasında dört ayı geçmemek üzere süreyi uzatabilir. Savaş hallerinde bu dört aylık süre aranmaz.

Olağanüstü hallerde vatandaşlar için getirilecek para, mal ve çalışma yükümlülükleri ile 15, 16 ve 17'nci maddedeki ilkeler doğrultusunda temel hak ve hürriyetlerin nasıl sınırlandıracağı veya geçici olarak durdurulacağı, hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği kanunla düzenlenir.

Olağanüstü hallerde Konfederal Cumhuriyet Başkanı, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda, 108'üncü maddenin yirmi ikinci fıkrasında belirtilen sınırlamalara tabi olmaksızın Konfederal Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Kanun hükmündeki bu kararnameler Resmî Gazetede yayımlanır, aynı gün Meclis onayına sunulur.

Savaş ve mücbir sebeplerle Konfederal Cumhuriyet Meclisinin toplanamaması hâli hariç olmak üzere; olağanüstü hal sırasında çıkarılan Konfederal Başkanlık kararnameleri üç ay içinde Konfederal Cumhuriyet Meclisinde görüşülür ve karara bağlanır. Aksi halde olağanüstü hallerde çıkarılan Konfederal Cumhuriyet Başkanlık kararnamesi kendiliğinden yürürlükten kalkar.

III. İdare

A. İdarenin esasları

1. İdarenin bütünlüğü ve kamu tüzelkişiliği

MADDE 135- İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.

İdarenin kuruluş ve görevleri, Adalet, İç işleri, Savunma, Savunma Sanayii, Dış İşleri ve İslâm İşbirliği Alanlarında Konfederal Cumhuriyet tarafından; Gümrük ve Ticaret, Ulaştırma ve Denizcilik, Ekonomi, Bilim Sanayi ve Teknoloji, Kalkınma, Kültür, Turizm ve İslâm İşbirliği Alanlarında Bölgesel Federal Cumhuriyetler tarafından; Eğitim, Maliye, Sağlık, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Gençlik ve Spor, Orman ve Su işleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Aile ve Sosyal Politikalar, Çevre ve Şehircilik Alanlarında Milli Devletler tarafından merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.

Kamu tüzelkişiliği, Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Meclislerden çıkarılan kanunlarla veya Konfederal Cumhuriyet Başkanı, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanları ve Milli Devlet Başkanları kararnameleriyle kurulur.

2. Yönetmelikler

MADDE 136- Konfederal Cumhuriyet Başkanı, Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkanları, Milli Devlet Başkanları ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Konfederal Cumhuriyet Başkanının kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler.

Hangi yönetmeliklerin Resmî Gazetede yayımlanacağı kanunda belirtilir.

B. Yargı yolu

MADDE 137- İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. Hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların millî veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılik unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir.

İdarî işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar.

Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idarî eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemez.

İdarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

Kanun, olağanüstü hallerde, seferberlik ve savaş halinde ayrıca millî güvenlik, kamu düzeni, genel sağlık nedenleri ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesini sınırlandırabilir.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.

C. İdarenin Kuruluşu

1. Merkezi İdare

MADDE 138- Konfederal Cumhuriyet, merkezî idare kuruluşu bakımından, Bölgesel Federal Cumhuriyetlere, her Bölgesel Federal Cumhuriyet kendine bağlı olan Milli Devletlere, Milli Devletler de coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır.

İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.

Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, milli Devletlerde birden çok ili içine alan merkezî idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri Konfederal Meclis kanunlarıyla düzenlenir.

2. Mahallî idareler

MADDE 139- Mahallî idareler; Milli Devletler bünyesinde il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları Konfederal Cumhuriyet kanunları ile belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.

Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak Konfederal Cumhuriyet kanunlarıyla düzenlenir.

Mahallî idarelerin seçimleri, 68 inci maddedeki esaslara göre beş yılda bir yapılır. Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir.

Mahallî idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahallî idare organları veya bu organların üyelerini, Konfederal Cumhuriyet Başkanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir.

Merkezî idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, Konfederal Cumhuriyet kanunlarında belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir.

Mahallî idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile kendi aralarında Konfederal Cumhuriyet Başkanının izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezî idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

D. Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler

1. Genel ilkeler

MADDE 140- Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslı ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.

Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri, atama yetkisine sahip olan Konfederal Cumhuriyet, Bölgesel Federal Cumhuriyet ve/veya Milli Devlet kanunlarıyla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır.

Üst kademe yöneticilerinin yetiştirilme usul ve esasları, Konfederal Cumhuriyet kanunlarıyla özel olarak düzenlenir.

2. Görev ve sorumlulukları, disiplin kovuşturulmasında güvence

MADDE 141- Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez.

Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.

Din İşleri Şûra üyeleri hâkimler, savcılar ve Silahlı Kuvvetler mensupları hakkındaki hükümler saklıdır.

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idarî merciin iznine bağlıdır.

E. Yükseköğretim kurumları ve üst kuruluşları

1. Yükseköğretim kurumları

MADDE 142- Eğitim ve öğretim, Akıl ve naklî bilim esasları, çağın gerçeklerini dikkate alan bir düzen içinde ümmetin ve İslam birliğinin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Milli Devletler tarafından kanunla kurulur.

Kanunda gösterilen usul ve esaslara göre, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından, Devletin gözetim ve denetimine tâbi yükseköğretim kurumları kurulabilir.

Kanun, üniversitelerin ülke sathına dengeli bir biçimde yayılmasını gözetir.

Üniversiteler ile öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe her türlü bilimsel araştırma ve yayında bulunabilirler. Ancak, bu yetki, Konfederal Cumhuriyetin varlığı ve bağımsızlığı, Ümmetin ve İslâm Ülkesinin bütünlüğü ve bölünmezliği aleyhinde faaliyette bulunma serbestliği vermez.

Üniversiteler ve bunlara bağlı birimler, Milli Devletlerin gözetimi ve denetimi altında olup, güvenlik hizmetleri Devlet tarafından sağlanır.

Kanunun belirlediği usul ve esaslara göre; rektörler Milli Devlet Başkanlarınca, dekanlar ise Yükseköğretim Kurulunca seçilir ve atanır.

Üniversite yönetim ve denetim organları ile öğretim elemanları; Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmazlar.

Üniversitelerin hazırladığı bütçeler; Yükseköğretim Kurulunca tetkik ve onaylandıktan sonra Millî devletler Eğitim Bakanlıklarına sunulur ve merkezî yönetim bütçesinin bağlı olduğu esaslara uygun olarak işleme tâbi tutularak yürürlüğe konulur ve denetlenir.

Yükseköğretim kurumlarının kuruluş ve organları ile işleyişleri ve bunların seçimleri, görev, yetki ve sorumlulukları üniversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usulleri, öğretim elemanlarının görevleri, unvanları, atama, yükselme ve emeklilikleri, öğretim elemanı yetiştirme, üniversitelerin ve öğretim elemanlarının kamu kuruluşları ve diğer kurumlar ile ilişkileri, öğretim düzeyleri ve süreleri, yükseköğretime giriş, devam ve alınacak harçlar, Devletin yapacağı yardımlar ile ilgili ilkeler, disiplin ve ceza işleri, malî işler, özlük hakları, öğretim elemanlarının uyacakları koşullar, üniversitelerarası ihtiyaçlara göre öğretim elemanlarının görevlendirilmesi, öğrenimin ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve çağdaş bilim ve teknoloji gereklerine göre yürütülmesi, Yükseköğretim Kuruluna ve üniversitelere Devletin sağladığı malî kaynakların kullanılması Milli Devlet Meclislerince çıkarılan kanunlarla düzenlenir.

Vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları, malî ve idarî konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tâbidir.

2. Yükseköğretim üst kuruluşları

MADDE 143- Yükseköğretim kurumlarının öğretimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim- öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerini yönlendirmek bu kurumların kanunda belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda kurulmasını, geliştirilmesini ve üniversitelere tahsis edilen kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi için planlama yapmak maksadı ile Milli Devletler bünyesinde Yükseköğretim Kurulları kurulur.

Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler tarafından seçilen ve sayıları, nitelikleri, seçilme usulleri kanunla belirlenen adaylar arasından rektörlük ve öğretim üyeliğinde başarılı hizmet yapmış profesörlere öncelik vermek sureti ile Milli Devlet Başkanlarınca atanan üyeler ve Milli Devlet Başkanlarınca doğrudan doğruya seçilen üyelerden kurulur.

Kurulun teşkilatı, görev, yetki, sorumluluğu ve çalışma esasları Milli Devlet Meclislerince hazırlanan kanunla düzenlenir.

3. Yükseköğretim kurumlarından özel hükümlere tâbi olanlar

MADDE 144- Silahlı Kuvvetler ve emniyet teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumları Konfederal Cumhuriyet Meclisince çıkarılan özel kanunlarının hükümlerine tâbidir.

F. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, radyo ve televizyon kuruluşları ve kamuyla ilişkili haber ajansları

MADDE 145- Radyo ve televizyon istasyonları kurmak ve işletmek Milli Devlet kanunlarıyla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbesttir.

Radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemek amacıyla kurulan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu dokuz üyeden oluşur. Üyeler, siyasî parti gruplarının üye sayısı oranında belirlenecek üye sayısının ikişer katı olarak gösterecekleri adaylar arasından, her siyasî parti grubuna düşen üye sayısı esas alınmak suretiyle Milli Devlet Meclis Genel Kurullarınca seçilir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun kuruluşu, görev ve yetkileri, üyelerinin nitelikleri, seçim usulleri ve görev süreleri Milli Devlet Meclislerince çıkarılacak kanunlarla düzenlenir.

Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devletlerce kamu tüzelkişiliği olarak kurulan radyo ve televizyon kurumları ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır.

Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetlerce Radyo ve Televizyon Koordinasyon kurulları oluşturulur. Kurullarının yetki sorumluluk ve teşkil esasları kanunla düzenlenir.

G. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları

MADDE 146- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları; belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadı ile Bölgesel Federal Cumhuriyet ve Milli Devlet kanunlarıyla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir.

Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadî teşebbüslerinde aslî ve sürekli görevlerde çalışanların meslek kuruluşlarına girme mecburiyeti aranmaz.

Bu meslek kuruluşları, kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamazlar.

Bu meslek kuruluşları ve üst kuruluşları organlarının seçimlerinde siyasî partiler aday gösteremezler.

Bu meslek kuruluşları üzerinde Devletin idarî ve malî denetimine ilişkin kurallar Bölgesel Federal Cumhuriyet ve Milli Devlet kanunlarıyla düzenlenir.

Amaçları dışında faaliyet gösteren meslek kuruluşlarının sorumlu organlarının görevine, kanunun belirlediği merciin veya Bölgesel Cumhuriyet ve Milli Devlet Cumhuriyet savcılarının istemi üzerine mahkeme kararıyla son verilir ve yerlerine yenileri seçtirilir.

Ancak, millî güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, Konfederal Cumhuriyet kanunlarıyla Valilikler, meslek kuruluşlarını veya üst kuruluşlarını faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu merciin kararı, yirmi dört saat içerisinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idarî karar kendiliğinden yürürlükten kalkar.

H. Kanunsuz emir

MADDE 147- Konfederal Cumhuriyet, Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devletler Bünyesindeki Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, Konfederal Cumhuriyet Başkanı, Bölgesel Federal Cumhuriyet başkanı, Milli Devlet Başkanları kararnamelerine; Konfederal Cumhuriyet, Bölgesel Federal Cumhuriyet ve Milli devlet kanunlarına veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilirse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz.

Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Askerî hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yargı

I. Genel hükümler

A. Mahkemelerin bağımsızlığı

MADDE 148- Hâkimler, görevlerinde tarafsız ve bağımsızdırlar. Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görülmekte olan bir dava hakkında Konfederal Cumhuriyet, Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devletler Yasama Meclislerinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.

Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.

B. Hâkimlik ve savcılık teminatı

MADDE 149- Hâkimler ve savcılar azlolunamaz, kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılan Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, Konfederal ve Bölgesel Cumhuriyet Başkanlıkları ile Milli Devlet Başkanlıkları kararnamelemleri, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, amiri emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz.

Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Askerî hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır.

C. Hâkimlik ve Savcılık Mesleği

MADDE 150- Hâkimler ve savcılar adlî ve idarî yargı hâkim ve savcılar olarak görev yaparlar. Bu görevler meslekten hâkim ve savcılar eliyle yürütülür.

Hâkimler, mahkemelerin tarafsızlığı, bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre görev ifa ederler.

Hâkim ve savcılarının nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesi, haklarında disiplin kovuşturması açılması ve disiplin cezası verilmesi, görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlarından dolayı soruşturma yapılması ve yargılanmalarına karar verilmesi, meslekten çıkarmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve meslek içi eğitimleri ile diğer özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre Konfederal Cumhuriyet kanunlarıyla düzenlenir.

Hâkimler ve savcılar altmış beş yaşını bitirinceye kadar hizmet görürler.

Hâkimler ve savcılar, kanunda belirtilenlerden başka, resmî ve özel hiçbir görev alamazlar.

Hâkimler ve savcılar idarî görevleri yönünden Konfederal Cumhuriyet Adalet Bakanlığına bağlıdırlar.

Hâkim ve savcı olup da adalet hizmetindeki idarî görevlerde çalışanlar, hâkimler ve savcılar hakkındaki hükümlere tâbidirler. Bunlar, hâkimler ve savcılara ait esaslar dairesinde sınıflandırılır ve derecelendirilirler, hâkimlere ve savcılara tanınan her türlü haklardan yararlanırlar.

D. Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması

MADDE 151- Mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Duruşmaların bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde karar verilebilir.

Küçüklerin yargılanması hakkında kanunla özel hükümler konulur.

Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.

Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.

E. Mahkemelerin kuruluşu

MADDE 152- Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri Konfederal Cumhuriyet kanunlarıyla düzenlenir.

Konfederal Cumhuriyet Coğrafyasında adli ve idari yargı mahkemelerinin kuruluş, hizmet vermesinden Konfederal Cumhuriyet Başkanı adına Konfederal Cumhuriyet Adalet Bakanlığı yetkili ve sorumludur.

Disiplin mahkemeleri dışında askerî mahkemeler kurulamaz. Ancak savaş halinde, asker kişilerin görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevli askerî mahkemeler kurulabilir.

Askeri ve Kamu Bürokrasisi Disiplin Mahkemeleri ile askerî mahkemelerin kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları ile askerî suç ve cezalarla ilgili hususlar Konfederal Cumhuriyet kanunları ile düzenlenir.

F. Adalet hizmetlerinin denetimi

MADDE 153 – Adalet hizmetleri ile savcılarının idarî görevleri yönünden Konfederal Cumhuriyet Adalet Bakanlığınca denetimi, adalet müfettişleri ile hâkim ve savcı mesleğinden olan iç denetçiler; araştırma, inceleme ve soruşturma işlemleri ise adalet müfettişleri eliyle yapılır. Buna ilişkin usul ve esaslar Konfederal Cumhuriyet kanunlarıyla düzenlenir.

II. Yüksek mahkemeler

A. Anayasa Mahkemesi

1. Kuruluşu

MADDE 154- Konfederal Cumhuriyet tarafından Konfederal Cumhuriyet, Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devletler bünyelerinin her birinde Anayasa mahkemesi kurulur.

Anayasa Mahkemeleri on beşer üyeden kurulur.

Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ile Milli Devlet Meclisleri toplam üç üyeden; iki üyeyi her seviyedeki Sayıştay Genel Kurulunun kendi başkan ve üyeleri arasından, her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden, bir üyeyi ise her seviyedeki baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday içinden yapacağı gizli oylamayla seçer. Meclislerde yapılacak bu seçimlerde, her boş üyelik için ilk oylamada üye tam sayısının üçte iki ve ikinci oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. İkinci oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için üçüncü oylama yapılır; üçüncü oylamada en fazla oy alan aday üye seçilmiş olur.

Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ile Milli Devlet Başkanları toplam on iki üyeden; üç üyeyi Yargıtay, iki üyeyi Danıştay genel kurullarınca kendi başkan ve üyeleri arasından her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden; en az ikisi hukukçu olmak üzere üç üyeyi Yükseköğretim Kurulunun kendi üyesi olmayan yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan öğretim üyeleri arasından göstereceği üçer aday içinden; dört üyeyi üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçer.

Her seviyedeki Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay genel kurulları ile Yükseköğretim Kurullarından; Anayasa Mahkemeleri üyeliklerine aday göstermek için yapılacak seçimlerde, her Anayasa Mahkemesindeki her boş üyelik için, en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş

sayılır. Baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday için yapılacak seçimde en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır.

Anayasa Mahkemelerine üye seçilebilmek için, kırk beş yaşın doldurulmuş olması kaydıyla; yükseköğretim kurumları öğretim üyelerinin profesör veya doçent unvanını kazanmış, avukatların en az yirmi yıl fiilen avukatlık yapmış, üst kademe yöneticilerinin yükseköğrenim görmüş ve en az yirmi yıl kamu hizmetinde fiilen çalışmış, birinci sınıf hâkim ve savcılarının adaylık dâhil en az yirmi yıl çalışmış olması şarttır.

Anayasa Mahkemeleri üyeleri arasından gizli oyla ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile dört yıl için birer Başkan ve ikişer başkanvekili seçilir. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Anayasa Mahkemeleri üyeleri aslî görevleri dışında resmî veya özel hiçbir görev alamazlar.

2. Üyelerin görev süresi ve üyeliğin sona ermesi

MADDE 155- Anayasa Mahkemeleri üyeleri on iki yıl için seçilirler. Bir kimse iki defa Anayasa Mahkemesi üyesi seçilemez. Anayasa Mahkemesi üyeleri altmış beş yaşını doldurunca emekliye ayrılırlar. Zorunlu emeklilik yaşından önce görev süresi dolan üyelerin başka bir görevde çalışmaları ve özlük işleri kanunla düzenlenir.

Anayasa Mahkemesi üyeliği, bir üyenin hâkimlik mesleğinden çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymesi halinde kendiliğinden; görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceğinin kesin olarak anlaşılması halinde de, Anayasa Mahkemesi üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararı ile sona erer.

3. Görev ve yetkileri

MADDE 156- Her seviyedeki Anayasa Mahkemeleri; kanunların, Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ile Milli Devlet Başkanlıkları kararnemelerinin ve Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Devlet Meclisleri İçtüzüğü'nün Anayasaya şekil ve esas bakımından uygunluğunu denetler ve bireysel başvuruları karara bağlar. Anayasa değişikliklerini ise sadece şekil bakımından inceler ve denetler. Ancak, olağanüstü hallerde ve savaş hallerinde çıkarılan Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Devlet Başkanlıkları kararnemelerinin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz.

Kanunların şekil bakımından denetlenmesi, son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; Anayasa değişikliklerinde ise, teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı hususları ile sınırlıdır. Şekil bakımından denetleme, Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhurbaşkanları ile Milli Devlet Başkanları veya Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Devletlerin Meclislerinin üyelerinin beşte biri tarafından istenebilir. Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren on gün geçtikten sonra, şekil bozukluğuna dayalı iptal davası açılmaz; def'i yoluyla da ileri sürülemez.

Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla sırası ile Milli Devlet, Bölgesel Federal Cumhuriyet ve Konfederal Cumhuriyet Anayasa Mahkemelerine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması ve Anayasa Mahkemesi başvurma sırasının gözetilmesi şarttır.

Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.

Bireysel başvuruya ilişkin usul ve esaslar Konfederal Cumhuriyet kanunlarıyla düzenlenir.

Anayasa Mahkemeleri kuruldukları seviyelerdeki; Konfederal Cumhuriyet Başkanı, Bölgesel Federal Devle Başkanları, Milli Devlet başkanları; Konfederal, Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devlet Meclisleri Başkanlarını, Din İşleri Şûra Başkan ve Üyelerini Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyet Başkan yardımcılarını ile Milli Devlet Başkan yardımcılarını, bakanları, Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanlarını, Anayasa Mahkemeleri, Adalet Divanı ve İnsan hakları Mahkemeleri, Yargıtay, Danıştay Başkan ve

üyelerini, Başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcı vekilini, Hâkimler ve Savcılar Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerini görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılar.

Yüce Divanda, savcılık görevini Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Başsavcı vekili yapar.

Yüce Divan kararlarına karşı yeniden inceleme başvurusu yapılabilir. Genel Kurulun yeniden inceleme sonucunda verdiği kararlar kesindir.

Konfederal Cumhuriyet Anayasa Mahkemesi, Yüce Divan olarak Konfederal Cumhuriyetin en üst yargı organıdır.

Anayasa Mahkemeleri, Anayasalar ile verilen diğer görevleri de yerine getirir.

4. Çalışma ve yargılama usulü

MADDE 157- Anayasa Mahkemeleri, iki bölüm ve Genel Kurul halinde çalışır. Bölümler, başkanvekili başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanır. Genel Kurul, Mahkeme Başkanının veya Başkanın belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında en az on üye ile toplanır. Bölümler ve Genel Kurul, kararlarını salt çoğunlukla alır. Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi için komisyonlar oluşturulabilir.

Siyasî partilere ilişkin dava ve başvurulara, iptal ve itiraz davaları ile Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara Genel Kurulca bakılır, bireysel başvurular ise bölümlerce karara bağlanır.

Anayasa değişikliğinde iptale, siyasî partilerin kapatılmasına ya da Devlet yardımından yoksun bırakılmasına karar verilebilmesi için toplantıya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğu şarttır.

Şekil bozukluğuna dayalı iptal davaları Anayasa Mahkemelerince öncelikle incelenip karara bağlanır.

Anayasa Mahkemelerinin kuruluşu, Genel Kurul ve bölümlerin yargılama usulleri, Başkan, başkanvekilleri ve üyelerin disiplin işleri Konfederal, Bölgesel Federal ve Mille Devletlerin kanunlarıyla; Mahkemenin çalışma esasları, bölüm ve komisyonların oluşumu ve işbölümü kendilerinin yapacağı İçtüzüklerle düzenlenir.

Anayasa Mahkemeleri Yüce Divan sıfatıyla baktığı davalar dışında kalan işleri dosya üzerinde inceler. Ancak, bireysel başvurularda duruşma yapılmasına karar verilebilir. Mahkemeler ayrıca, gerekli gördüğü hallerde sözlü açıklamalarını dinlemek üzere ilgilileri ve konu üzerinde bilgisi olanları çağırabilir ve siyasî partilerin kapatılmasına ilişkin davalarda, ilgili Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısından sonra kapatılması istenen siyasî partinin genel başkanlığının veya tayin edeceği bir vekilin savunmasını dinler.

5. İptal davası

MADDE 158- Kanunların, Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyet ve Milli Devlet Başkanlık kararnamelerinin, Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Devlet Meclisleri İçtüzüklerinin veya bunların belirli madde ve hükümlerinin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açabilme hakkı, Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyet ve Milli Devlet Başkanlarına, Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Devlet Meclislerinde en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubuna ve üye tamsayısının en az beşte biri tutarındaki üyelere aittir.

6. Dava açma süresi

MADDE 159- Konfederal, Bölgesel Federal Cumhuriyetlerle Milli Devlet Anayasa Mahkemelerinde doğrudan doğruya iptal davası açma hakkı; iptali istenen Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Devlet Meclislerince çıkarılan kanunların, Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Devlet Başkanları kararnamelerinin veya İçtüzüklerin Resmî Gazetede yayımlanmasından başlayarak altmış gün sonra düşer.

7. Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi

MADDE 160- Bir davaya bakmakta olan mahkeme, davada uygulanacak yetkili Meclisin bir kanunu veya yetkili Konfederal, Bölgesel Federal veya Milli Devlet Başkanlık kararnamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddî olduğu kanısına varırsa, ilgili Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır.

Mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddî görmezse bu iddia, temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanır.

Yetkili Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, yetkili Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır.

Yetkili Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği ret kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz.

8. Anayasa Mahkemelerinin kararları

MADDE 161- Anayasa Mahkemelerinin kararları kesindir. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz.

Yetkili Anayasa Mahkemeleri bir kanun veya Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Devlet Başkanlık kararnamelerinin tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez.

İlgili Kanun, Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Devlet Başkanı kararnameleri veya Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Devlet Meclisleri İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde yetkili Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.

İptal kararının yürürlüğe girişinin ertelendiği durumlarda, Konfederal, Bölgesel Federal ve Milli Devlet Meclisi, iptal kararının ortaya çıkardığı hukukî boşluğu dolduracak kanun teklifini öncelikle görüşüp karara bağlar.

İptal kararları geriye yürümez.

Yetkili Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve ilgili yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar.

B. İslâm Birliği Adalet Divanı

MADDE 162- Konfederal Cumhuriyet bünyesinde “İslâm Birliği Adalet Divanı” kurulur.

Adalet Divanı, İslâm Birliği hukukunun yorumlanmasında ve uygulanmasında hukuka saygıyı sağlama, Konfederal Cumhuriyet hukuk düzeninin Mili Devleler hukuk düzenleri arasında arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi, hukuki denetim, yorum, uyuşmazlık çözme, hukuk yaratma ve boşluk doldurma işlevlerini yerine getirir.

Adalet Divanı, Milli Devletler bünyesindeki Yargıtayların son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Adalet Divanı üyeleri, birinci sınıfa ayrılmış adlî yargı hâkim ve Konfederal Cumhuriyet savcılar ile bu meslekten sayılanlar arasından Konfederal Cumhuriyet Hâkimler ve Savcılar Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir.

Adalet Divanı Birinci Başkanı, birinci başkanvekilleri ve daire başkanları kendi üyeleri arasından Adalet Divanı Genel Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla dört yıl için seçilirler; süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Adalet Divanı Başsavcısı ve Başsavcı vekili, Adalet Divanının Genel Kurulunun kendi üyeleri arasından gizli oyla belirleyeceği beşer aday arasından Konfederal Cumhuriyet Başkanı tarafından dört yıl için seçilirler. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Adalet Divanının kuruluşu, işleyişi, Başkan, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeleri ile Başsavcısı ve Başsavcı vekilinin nitelikleri ve seçim usulleri, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre Konfederal Cumhuriyet Meclisince çıkarılan kanunla düzenlenir.

C. İslam Birliği İnsan Hakları Mahkemesi

MADDE 163- Konfederal Cumhuriyet bünyesinde “İslâm Birliği İnsan Hakları Mahkemesi” kurulur.

İnsan Hakları Mahkemesi, Milli Devletlerin Danıştayları tarafından verilen hükümlerin son inceleme merciidir. Konfederal Cumhuriyet Kanunlarıyla gösterilen belli idari davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

İnsan Hakları Mahkemesi, Danıştaylarda karar bağlanmış davaları görmek, kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz, şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında iki ay içinde düşüncesini bildirmek, idarî uyuşmazlıkları çözmek ve kanunla gösterilen diğer işleri yapmakla görevlidir.

İnsan Hakları Mahkemesi üyelerinin dörtte üçü, birinci sınıf idarî yargı hâkim ve savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından Hâkimler ve Savcılar Kurulu; dörtte biri, nitelikleri kanunda belirtilen görevliler arasından Konfederal Cumhuriyet Başkanı tarafından seçilir.

İnsan Hakları Mahkemesi Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri ve daire başkanları, kendi üyeleri arasından İnsan hakları Mahkemesi Genel Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla dört yıl için seçilirler. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

İnsan Hakları Mahkemesinin, kuruluşu, işleyişi, Başkan, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ile üyelerinin nitelikleri ve seçim usulleri, idarî yargının özelliği, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre Konfederal Cumhuriyet kanunlarıyla düzenlenir.

D. Yargıtay

MADDE 164- Konfederal Cumhuriyet tarafından, adliye mahkemelerinin Milli Devletlerdeki son inceleme mercii olarak her milli devlet için Yargıtaylar kurulur.

Yargıtay, yetki alanındaki adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciiine bırakmadığı karar ve hükümlerin Milli Devletlerdeki son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Yargıtay üyeleri, birinci sınıfa ayrılmış adli yargı hâkim ve Konfederal Cumhuriyet savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından Konfederal Cumhuriyet Hâkimler ve Savcılar Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir.

Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekilleri ve daire başkanları kendi üyeleri arasından Yargıtay Genel Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla dört yıl için seçilirler; süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Yargıtay Konfederal Cumhuriyet Başsavcısı ve Konfederal Cumhuriyet Başsavcı vekili, Yargıtay Genel Kurulunun kendi üyeleri arasından gizli oyla belirleyeceği beşer aday arasından Konfederal Cumhuriyet Başkanı tarafından dört yıl için seçilirler. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Yargıtayların kuruluşu, işleyişi, Başkan, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeleri ile Konfederal Cumhuriyet Başsavcısı ve Konfederal Cumhuriyet Başsavcı vekilinin nitelikleri ve seçim usulleri, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre Konfederal Cumhuriyet Meclisince çıkarılan kanunla düzenlenir.

E. Danıştay

MADDE 165- Konfederal Cumhuriyet tarafından, idari mahkemelerin Milli Devletlerdeki son inceleme merci olarak her milli devlet için bir Danıştay kurulur

Danıştay, yetki alanındaki idarî mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idarî yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Konfederal Cumhuriyet Kanunlarıyla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Danıştay, davaları görmek, kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında iki ay içinde düşüncesini bildirmek, idarî uyuşmazlıkları çözmek ve kanunla gösterilen diğer işleri yapmakla görevlidir.

Danıştay üyelerinin dörtte üçü, birinci sınıf idarî yargı hâkim ve savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından Hâkimler ve Savcılar Kurulu; dörtte biri, nitelikleri kanunda belirtilen görevliler arasından Konfederal Cumhuriyet Başkanı tarafından seçilir.

Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri ve daire başkanları, kendi üyeleri arasından Danıştay Genel Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla dört yıl için seçilirler. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Danıştay'ın, kuruluşu, işleyişi, Başkan, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ile üyelerinin nitelikleri ve seçim usulleri, idarî yargının özelliği, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre Konfederal Cumhuriyet kanunlarıyla düzenlenir.

F. Uyuşmazlık Mahkemesi

MADDE 166- Konfederal Cumhuriyet tarafından, adli ve idari yargı mercileri arasındaki ihtilafları çözmek üzere her milli devlet için bir uyuşmazlık Mahkemesi kurulur.

Uyuşmazlık Mahkemesi adli ve idari yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlenmeye yetkilidir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin kuruluşu, üyelerinin nitelikleri ve seçimleri ile işleyişi Konfederal Cumhuriyet kanunlarıyla düzenlenir. Bu mahkemenin Başkanlığını, ilgili Anayasa Mahkemesince, kendi üyeleri arasından görevlendirilen üye yapar.

Diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında, Anayasa Mahkemesinin kararı esas alınır.

III. Hâkimler ve Savcılar Konseyi

MADDE 167- Hâkimler ve Savcılar Konseyi, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kurulur ve görev yapar.

Hâkimler ve Savcılar Konseyi, Başkanlık Konseyi ve konseye bağlı dokuz daireden, her daire Bölgesel Federal Cumhuriyet bünyesindeki Milli Devlet sayısındaki kuruldan ve her kurul da on üç üyeden ve bir başkan ve dört üyeden oluşan iki heyetten oluşur. Her kurul görev yapacağı Milli devlet vatandaşlarından teşkil edilir.

Hâkimler ve Savcılar Konseyinin Başkanı Konfederal Cumhuriyet Adalet Bakanıdır. Adalet Bakanlığı Müsteşarı Konseyin tabii üyesidir. Konseye bağlı dairelerin alt kuruluşu olan her Kurulun üyelerinin altısı; birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş adli yargı hâkim ve savcıları, birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş idarî yargı hâkim ve savcılardan Milli Devlet Başkanlarının önerdiği üç katı aday arasından Konfederal Cumhuriyet Başkanınca; Konseye bağlı dairelerin alt kuruluşu olan her Kurulun üyelerinin yedisi; Yargıtay üyeleri, Danıştay üyeleri, nitelikleri kanunda belirtilen yükseköğretim kurumlarının hukuk dallarında görev yapan öğretim üyeleri ile avukatlardan Milli Devlet Meclislerince önerilen üç katı aday arasından Konfederal Cumhuriyet Meclisi tarafından seçilir. Öğretim üyeleri ile avukatlar arasından seçilen üyelerden, en az birinin öğretim üyesi ve en az birinin de avukat olması zorunludur.

Konseye bağıli dairelerin alt kuruluğu olan her Kurulun Konfederal Cumhuriyet Başkanı tarafından seçilecek üyeliklerine ilişkin Milli Devlet Başkanlıklarının teklifleri, Konfederal Cumhuriyet Adalet Bakanlığına yapılır.

Konseye bağıli dairelerin alt kuruluğu olan her Kurulun Konfederal Cumhuriyet Meclisi tarafından seçilecek üyeliklerine ilişkin Milli Devlet Meclislerinin başvuruları, Konfederal Meclis Başkanlığına yapılır. Konfederal Meclis Başkanlığı, başvuruları Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyona gönderir. Komisyon her bir üyelik için üç adayı, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğuyla belirler. Birinci oylamada aday belirleme işleminin sonuçlandırılmaması halinde ikinci oylamada üye tamsayısının beşte üç çoğunluğu aranır. Bu oylamada da aday belirlenemediği takdirde, her bir üyelik için en çok oyu alan iki aday arasında ad çekme usulü ile aday belirleme işlemi tamamlanır. Konfederal Cumhuriyet Meclisi, Komisyon tarafından belirlenen adaylar arasından, her bir üye için ayrı ayrı gizli oyla seçim yapar. Birinci oylamada üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu; bu oylamada seçimin sonuçlandırılmaması halinde, ikinci oylamada üye tamsayısının beşte üç çoğunluğu aranır. İkinci oylamada da üye seçilemediği takdirde en çok oyu alan iki aday arasında ad çekme usulü ile üye seçimi tamamlanır.

Üyeler beş yıl için seçilir. Süresi biten üyeler bir kez daha seçilebilir.

Konseye bağıli dairelerin alt kuruluğu olan her Kurul üyeliği seçimi, üyelerin görev süresinin dolmasından önceki otuz gün içinde yapılır. Seçilen üyelerin görev süreleri dolmadan Kurul üyeliğinin boşalması durumunda, boşalmayı takip eden otuz gün içinde, yeni üyelerin seçimi yapılır.

Konseyin, Konfederal Cumhuriyet Adalet Bakanı ile Adalet Bakanlığı Müsteşarı dışındaki üyeleri, görevlerinin devamı süresince; kanunda belirlenenler dışında başka bir görev alamazlar veya Kurul tarafından başka bir göreve atanamaz ve seçilemezler.

Konseyin yönetimi ve temsili Konsey Başkanına aittir. Konsey Başkanı kurulların çalışmalarına katılamaz. Konsey Genel Kurulu kendi üyeleri arasından Konsey Başkanlığı ve yardımcılarını, daire başkanlıkları ve daire başkanlarını ve dair başkanlıklarına bağıli kurulları ve heyetleri seçer ve görevlendirir. Konsey Başkan, yetkilerinden bir kısmını başkanvekillerine Daire Başkanlarına devredebilir.

Konsey, adli ve idari yargı hâkim ve savcılarını mesleğe kabul etme, atama ve nakletme, geçici yetki verme, yükselme ve birinci sınıfa ayırma, kadro dağıtma, meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar verme, disiplin cezası verme, görevden uzaklaştırma işlemlerini yapar; Adalet Bakanlığının, bir mahkemenin kaldırılması veya yargı çevresinin değiştirilmesi konusundaki tekliflerini karara bağlar; ayrıca, Anayasa ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirir.

Hâkim ve savcılarının görevlerini; kanun ve diğer mevzuata (hâkimler için idari nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetleme; görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hal ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruştırma işlemleri, ilgili dairenin teklifi ve Hâkimler ve Savcılar Konsey Başkanının oluru ile Konsey müfettişlerine yaptırılır. Soruştırma ve inceleme işlemleri, hakkında soruştırma ve inceleme yapılacak olandan daha kıdemli hâkim veya savcı eliyle de yaptırılabilir.

Konseyin meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz.

Konseye bağıli Genel Sekreterlik kurulur. Genel Sekreter, birinci sınıf hâkim ve savcılardan Konseyin teklif ettiği üç aday arasından Konfederal Cumhuriyet Adalet Bakanı tarafından atanır. Konsey müfettişleri ile Konseyde geçici veya sürekli olarak çalıştırılacak hâkim ve savcılar, muvafakatlerini alarak atama yetkisi Konseye aittir.

Konfederal Cumhuriyet Adalet Bakanlığının merkez, Milli Devletler, bağıli ve ilgili kuruluşlarında, geçici veya sürekli olarak çalıştırılacak hâkim ve savcılar ile adalet

müfettişlerini ve hâkim ve savcı mesleğinden olan iç denetçileri, muvafakatlerini alarak atama yetkisi Konfederal Cumhuriyet Adalet Bakanına aittir.

Konsey üyelerinin seçimi, dairelerin, kurulların ve heyetlerin oluşumu ve işbölümü, görevleri, toplantı ve karar yeter sayıları, çalışma usul ve esasları, karar ve işlemlerine karşı yapılacak itirazlar ve bunların incelenmesi usulü ile Genel Sekreterliğin kuruluş ve görevleri Konfederal Cumhuriyet kanunlarıyla düzenlenir.

IV. Sayıştay

MADDE 168- Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ile Milli Devletlerin her birinin bünyesinde Sayıştay kurulur.

Sayıştay, nezdinde kurulduğu merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Konfederal, Bölgesel Federal Cumhuriyet ve Milli Devlet Meclisleri adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir. Sayıştay'ın kesin hükümleri hakkında ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren on beş gün içinde bir kereye mahsus olmak üzere karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler. Bu kararlar dolayısıyla idarî yargı yoluna başvurulamaz.

Vergi, benzeri malî yükümlülükler ve ödevler hakkında ilgili ve yetkili Danıştay ile ilgili ve yetkili Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluklarda ilgili ve yetkili Danıştay kararları esas alınır.

Mahallî idarelerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması ilgili Sayıştay tarafından yapılır.

Sayıştay'ın kuruluşu, işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ve diğer özlük işleri, Başkan ve üyelerinin teminatı Konfederal Cumhuriyet kanunlarıyla düzenlenir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Mali ve Ekonomik Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Mali Hükümler

I. Bütçe

A. Bütçe ve Kesin Hesap

MADDE 169- Kamu idarelerinin ve kamu iktisadî teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır.

Malî yıl başlangıcı ile Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ile Milli Devletlerin merkezi yönetim bütçesinin hazırlanması, uygulanması ve kontrolü ile yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ile Milli Devlet kanunlarıyla düzenlenir. Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.

Konfederal ve Federal Cumhuriyetler ile Milli Devlet Başkanları bütçe kanun teklifini, malî yılbaşından en az yetmiş beş gün önce, Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ile Milli Devlet Meclislerine sunarlar. Bütçe teklifi Bütçe Komisyonlarında görüşülür. Komisyonların elli beş gün içinde kabul edeceği metin Meclislerin Genel Kurullarında görüşülür ve malî yılbaşına kadar karara bağlanır.

Bütçe kanununun süresinde yürürlüğe konulamaması halinde, geçici bütçe kanunu çıkarılır. Geçici bütçe kanununun da çıkarılamaması durumunda, yeni bütçe kanunu kabul edilinceye kadar bir önceki yılın bütçesi yeniden değerlendirilerek artırılarak uygulanır.

Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ile Milli Devlet Meclisleri üyeleri, Genel Kurullarda kamu idare bütçeleri hakkında düşüncelerini her bütçenin görüşülmesi sırasında açıklarlar, gider artırıcı veya gelirleri azaltıcı önerilerde bulunamazlar.

Konfederal ve Federal Cumhuriyetler ile Milli Devlet Meclis Genel Kurullarında kamu idare bütçeleri ile değişiklik önerileri, üzerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oylanır.

Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ile Milli Devletlerin Merkezî yönetim bütçesiyle verilen ödenek, harcanabilecek tutarın sınırını gösterir. Harcanabilecek tutarın Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ile Milli Devlet Başkanlıkları kararnameleriyle aşılabileceğine dair bütçe kanununa hüküm konulamaz.

Cari yıl bütçesindeki ödenek artışını öngören değişiklik teklifleri ile cari ve izleyen yılların bütçelerine malî yük getiren tekliflerde, öngörülen giderleri karşılayabilecek malî kaynak gösterilmesi zorunludur.

Merkezî yönetim kesin hesap kanunu teklifi, ilgili olduğu malî yılın sonundan başlayarak en geç altı ay sonra Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ile Milli Devlet Başkanlıkları tarafından kendi Meclislerine sunulur. Yetkili Sayıştay Başkanlıkları genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu kesin hesap kanun teklifinin verilmesinden başlayarak en geç yetmiş beş gün içinde ilgili Meclislere sunarlar.

Kesin hesap kanunu teklifi ve genel uygunluk bildiriminin Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ile Milli Devlet Meclislerine verilmiş olması, ilgili yıla ait yetkili Sayıştay'ca sonuçlandırılmamış denetim ve hesap yargılamasını önlemez ve bunların karara bağlandığı anlamına gelmez.

Kesin hesap kanun teklifleri, yeni yıl bütçe kanunu teklifiyle birlikte görüşülür ve karara bağlanır.

II. Kamu iktisadî teşebbüslerinin denetimi

MADDE 170- Sermayesinin yarısından fazlası doğrudan doğruya veya dolaylı olarak Devlete ait olan kamu kuruluş ve ortaklıklarının Konfederal ve Bölgesel Federal Cumhuriyetler ile Milli Devlet Meclislerince denetlenmesi esasları kanunla düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Ekonomik Hükümler

I. Planlama; Ekonomik ve Sosyal Konsey

MADDE 171- Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayi ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmak Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devletlerin görevidir.

Planda millî tasarrufu ve üretimi artırıcı, fiyatlarda istikrar ve dış ödemelerde dengeyi sağlayıcı, yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirler öngörülür; yatırımlarda toplum yararları ve gerekleri gözetilir; kaynakların verimli şekilde kullanılması hedef alınır. Kalkınma girişimleri, bu plana göre gerçekleştirilir.

Kalkınma planlarının hazırlanmasına, Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devletlerin Meclislerince onaylanmasına, uygulanmasına, değiştirilmesine ve bütünlüğünü bozacak değişikliklerin önlenmesine ilişkin usul ve esaslar Bölgesel Cumhuriyetler ve Milli Devletlerin kanunlarıyla düzenlenir.

Ekonomik ve sosyal politikaların oluşturulmasında Bölgesel Federal Cumhuriyet ve Milli Devlet Başkanlarına istişari nitelikte görüş bildirmek amacıyla Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devletler bünyesinde Ekonomik ve Sosyal Konseyler kurulur. Ekonomik ve Sosyal Konseylerin kuruluş ve işleyişi Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devletlerin kanunlarıyla düzenlenir.

II. Piyasaların denetimi ve dış ticaretin düzenlenmesi

MADDE 172- Konfederal Cumhuriyetler ve Milli Devletler, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır; piyasalarda fiilî veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler.

Dış ticaretin ülke ekonomisinin yararına olmak üzere düzenlenmesi amacıyla ithalat, ihracat ve diğer dış ticaret işlemleri üzerine vergi ve benzeri yükümlülükler dışında ek malî yükümlülükler koymaya ve bunları kaldırmaya Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devletlerin kanunlarıyla Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devletlerin Başkanlarına yetki verilebilir.

III. Tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi

MADDE 173- Tabii servetler ve kaynaklar Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devletlerin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Bölgesel Federal Cumhuriyet ve Milli Devletlere aittir. Devletler bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilirler. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletlerin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devletlerin kanunlarının açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletlerce yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler Bölgesel Federal Cumhuriyetler ve Milli Devletlerin kanunlarında gösterilir.

IV. Ormanlar ve Orman Köylüsü

A. Ormanların Korunması ve Geliştirilmesi

MADDE 174- Milli Devletler, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Milli Devletlere aittir.

Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasî propaganda yapılamaz; münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınmaz.

Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile bilim ve fen bakımından

orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz.

B. Orman köylüsünün korunması

MADDE 175- Ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımlarından, ormanın gözetilmesi ve işletilmesinde Milli Devletlerle bu halkın işbirliğini sağlayıcı tedbirlerle, bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin değerlendirilmesi; bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tespiti ve orman sınırları dışına çıkartılması; orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için Milli Devletler eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsisi kanunla düzenlenir.

Milli Devletler, bu halkın işletme araç ve gereçleriyle diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırıcı tedbirleri alır.

Orman içinden nakledilen köyler halkına ait araziler, Devlet ormanı olarak derhal ağaçlandırılır.

V. Kooperatifçiliğin geliştirilmesi

MADDE 176- Bölgesel Federal Devletler, millî ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.

VI. Tüketiciler ile esnaf ve sanatkârların korunması

A. Tüketicilerin korunması

MADDE 177- Milli Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder.

B. Esnaf ve sanatkârların korunması

MADDE 178- Milli Devletler, esnaf ve sanatkârı koruyucu ve destekleyici tedbirleri alır.

BEŞİNCİ KISIM

Son Hükümler

I. Anayasanın değiştirilmesi, seçimlere ve halkoylamasına katılma

MADDE 179- Anayasanın değiştirilmesi Konfederal Cumhuriyet Meclisi üye tamsayısının en az üçte biri tarafından yazıyla teklif edilebilir. Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki teklifler Genel Kurulda iki defa görüşülür. Değiştirme teklifinin kabulü Meclisin üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun gizli oyuyla mümkündür.

Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki tekliflerin görüşülmesi ve kabulü, bu maddedeki kayıtlar dışında, kanunların görüşülmesi ve kabulü hakkındaki hükümlere tâbidir.

Konfederal Cumhuriyet Başkanı Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları, bir daha görüşülmek üzere Konfederal Cumhuriyet Meclisine geri gönderebilir. Meclis, geri gönderilen Kanunu, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile aynen kabul ederse Konfederal Cumhuriyet Başkanı bu Kanunu halkoyuna sunabilir.

Meclisce üye tamsayısının beşte üçü ile veya üçte ikisinden az oyla kabul edilen Anayasa değişikliği hakkındaki Kanun, Konfederal Cumhuriyet Başkanı tarafından Meclise iade edilmediği takdirde halkoyuna sunulmak üzere Resmî Gazetede yayımlanır.

Doğrudan veya Konfederal Cumhuriyet Başkanının iadesi üzerine, Meclis üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile kabul edilen Anayasa değişikliğine ilişkin kanun veya gerekli görülen maddeleri Konfederal Cumhuriyet Başkanı tarafından halkoyuna sunulabilir. Halkoylamasına sunulmayan Anayasa değişikliğine ilişkin Kanun veya ilgili maddeler Resmî Gazetede yayımlanır.

Halkoyuna sunulan Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların yürürlüğe girmesi için, halkoylamasında kullanılan geçerli oyların yarısından çoğunun kabul oyu olması gerekir.

Konfederal Cumhuriyet Meclisi Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların kabulü sırasında, bu Kanunun halkoylamasına sunulması halinde, Anayasanın değiştirilen hükümlerinden, hangilerinin birlikte hangilerinin ayrı ayrı oylanacağını da karara bağlar.

Halkoylamasına, milletvekili genel ve ara seçimlerine ve mahallî genel seçimlere iştiraki temin için, kanunla para cezası dâhil gerekli her türlü tedbir alınır.

II. Başlangıç ve kenar başlıklar

MADDE 180- Madde kenar başlıkları, sadece ilgili oldukları maddelerin konusunu ve maddeler arasındaki sıralama ve bağlantıyı gösterir. Bu başlıklar, Anayasa metninden sayılmaz.

III. Anayasanın yürürlüğe girmesi

MADDE 181- Bu Anayasa, Konfederal Cumhuriyet Meclisi Genel kurulunun 3/4 oyu ile Milli Devletlerin Meclislerine sunulur. Altmış bir İslâm Ülkesinden Otuz birinin Meclis Genel Kurullarının ¾ oyu ile veya bu çoğunluğa ulaşamayanların halk oylamasında salt çoğunlukla kabul edilmesiyle Konfederal Cumhuriyet Anayasası kabul edilir. Resmî Gazetede yayımlanmasını müteakip yürürlüğe girer.

ASRIKA İslâm Ülkeleri Birliği Konfederal Cumhuriyet Anayasasının yürürlüğe girmesini takip eden 90 gün içinde Konfederal Cumhuriyet organları ile Bölgesel Federal Cumhuriyet organları teşkil edilir.

ALTINCI KISIM

Geçici Hükümler

I. Genel

MADDE 182- İslâm Birliğinin oluşması çağın zaruretidir. Bu zaruretin İslâm Ümmeti tarafından idraki ilk şarttır. Bunun için;

İslâm tarihi, İslâm Fıkhı, çağımızın adil devlet yönetim şekilleri, farklı medeniyetlerin ortak uygulamaları, hukuk sistemleri ve temel insan hak ve özgürlükleri sağlayan beynelmilel prensip ve uygulamalar bilimsel disiplin içinde araştırılıp incelenerek, Ümmetin gündemine oturtulmalı, sonra da **İslâm Ülkelerinin bir irade altında toplanması için gerekli müesseseler ve bu müesseselerin oluşup uyumlu çalışabilmeleri için ihtiyaç duyulan mevzuatı ortaya konulmalıdır.**

Öncelikle;

Yetkisi, imkânları, gücü, yapısı anayasa, yasa ve tüzüklerle belirtilmiş, 61 İslâm Ülkesinin Ortak iradesinin temsil edildiği **“İslâm Ülkeleri Meclisi”** daimi olarak teşekkül ettirilmelidir. İslam Ülkeleri Meclisi tarafından **“ASRİKA İslâm Ülkeleri Birliği Konfederal Cumhuriyet Anayasası”** hazırlanmalıdır.

“İslâm Ülkeleri Konfederasyonu” oluşturulmalıdır.

Hazırlanan Anayasa, **İslâm Ülkeleri Meclisi** Genel kurulunun 3/4 oyu ile kabul edildikten sonra, Milli Devletlerin Meclislerine sunulmalıdır. Altmış bir İslâm Ülkesinden Otuz birinin Meclis Genel Kurullarının ¾ oyu ile veya bu çoğunluğa ulaşamayanların halk oylamasında salt çoğunlukla kabul edilmesiyle **“ASRİKA İslâm Ülkeleri Birliği Konfederal Cumhuriyeti”** ilan edilmelidir

Sonra;

İslâm Ülkeleri Konfederasyonunun, devletlerin asli görev alanları olan, **adalet, iç güvenlik, savunma, savunma sanayii ve müşterek dış politika** usul, esas ve prensiplerini belirleme çalışmaları sürdürülürken, etnik ve coğrafi bakımdan yakın İslam Devletlerinin ortak iradelerinin temsil edildiği, 9 ayrı coğrafyada gruplandırılarak (*Orta Doğu [12Devlet]* , *Orta Asya [8Devlet]*, *Yakın Doğu [4Devlet]*, *Güney Doğu Asya[3Devlet]*, *Kuzey Afrika [6Devlet]*, *Doğu Afrika [6Devlet]*, *Kuzey Batı Afrika [10]*, *Güney Batı Afrika [8 Devlet]* *Avrupa [4Devlet]*) **“Bölgesel Konfederal İslâm Cumhuriyetleri”** oluşturulmalıdır.

Müteakiben;

“Bölgesel Konfederal İslâm Cumhuriyetleri”nin merkezî yönetimleri güçlendirilerek Federasyonlara dönüşmeli ve her birinin **“ASRİKA İslâm Ülkeleri Birliği Konfederal Cumhuriyeti”**ne Konfedere Birlik olarak bağlanmalıdır.

Nihai olarak da;

Merkezî müşterek iradenin **“İslâm Ülkeleri Konfederasyonu Parlamentosu”**nda, bölgesel oluşumların müşterek iradelerinin de **“Bölgesel İslâm Ülkeleri Federasyon Parlamentoları”**nda temsil edilmelidir.

Parlamentolara bağlı **“icra organlarının”** oluşturulmalıdır.

“Asayiş ve iç güvenliğin” temini için teşkilât; Dış güvenliğin sağlanması için **“savunma sanayi üretimi işbirliği”** oluşturulmalı ve **“savunma ittifakı”** organize edilmelidir.

“Ortak dış politikaların” belirlenmesi ve uygulanması için uygun teşkilât ve **“Ekonomik işbirliği”** tesis edilmelidir.

İslâm Ülkeleri Konfederasyonu bünyesinde “**İnsan Hakları Mahkemesi**” ve “**Adalet Divanı**” ile milli devletlerde bağımsız mahkemelerden oluşan “**Yargı S istemi**” oluşturulmalıdır.

Adnan Tanrıverdi

Mehmet Zelka

Gürcan Onat

Ali Coşar

Ersan Ergür

M. Naci Efe

Reşat Fidan

A.K. Melih Tanrıverdi

Sabri Balaman

Ali Fuat Gökçe